

PROTOCOL PER A LA DETECCIÓ, ACCIÓ I PREVENCIÓ DELS MALTRACTAMENTS I DELS ABUSOS SEXUALS A INFANTS I ADOLESCENTS ALS EQUIPAMENTS ESPORTIUS MUNICIPALS DE LA CIUTAT DE BARCELONA

**Institut Barcelona Esports
Maig 2019**

ÍNDEX

1.	JUSTIFICACIÓ	5
2.	PRESENTACIÓ	6
3.	OBJECTIUS	8
4.	ÀMBIT D'APLICACIÓ	9
5.	GUIA DE PREVENCIÓ DE MALTRACTAMENTS I ABUSOS SEXUALS ALS EQUIPAMENTS ESPORTIUS	9
5.1	Propostes d'accions per prevenir les situacions de maltractament o d'abús sexual en les activitats desenvolupades als equipaments esportius	10
5.2	POSSIBLES SITUACIONS DE RISC A les IEM I ACCIONS PREVENTIVES	10
6.	CRITERIS I PROCEDIMENT A SEGUIR DESPRÉS D'IDENTIFICAR UN CAS DE MALTRACTAMENT O D'ABUSOS SEXUALS A INFANTS O ADOLESCENTS	17
6.1	DELEGAT DE PROTECCIÓ DE MENORS EN SITUACIONS DE MALTRACTAMENT O D'ABUSOS SEXUALS AL CENTRE ESPORTIU	18
6.2	RESPONSABLES de l'institut barcelona esports i dels districtes per a L'ABORDATGE DE SITUACIONS DE MALTRACTAMENT O D'ABUSOS SEXUALS A MENORS. COORDINADOR.	19
6.3	CIRCUIT DE NOTIFICACIÓ	20
6.4	PROTOCOL DE COMUNICACIÓ DE SITUACIONS DE CRISI.....	25
6.5	COMISSIÓ DE SEGUIMENT DEL PROTOCOL	26
7.	ANNEXOS	27
A.	TIPUS DE MALTRACTAMENTS A INFANTS.....	28
B.	DEFINICIÓ D'ABÚS SEXUAL A INFANTS	29
C.	PROTOCOL MARC D'ACTUACIONS CONTRA EL MALTRACTAMENT A INFANTS I ADOLESCENTS DE CATALUNYA. JULIOL 2017	36
D.	PROTOCOL DE DETECCIÓ, NOTIFICACIÓ, DERIVACIÓ I COORDINACIÓ DE LES SITUACIONS DE MALTRACTAMENT A INFANTS I ADOLESCENTS EN L'ÀMBIT EDUCATIU.....	36
E.	ORDRE BSF/331/2013, DE 18 DE DESEMBRE, PER LA QUAL S'APROVEN LES LLISTES D'INDICADORS I FACTORS DE PROTECCIÓ DELS INFANTS I ADOLESCENTS.	36
F.	MARC LEGAL I NORMATIU	36
G.	RECURSOS D'INTERÈS	43
H.	DOCUMENT INDIVIDUAL D'ACCEPTACIÓ DEL PROTOCOL	44
I.	DOCUMENT D'ACCEPTACIÓ DEL PROTOCOL PER PART DEL CENTRE	45
J.	MODEL DE DOCUMENT DE COMUNICAT A LA FISCALIA.....	46
K.	PAUTA PER AL REGISTRE D'ACCIONS	47

1. JUSTIFICACIÓ

La creació i presentació d'aquest Protocol es justifica per la necessitat de tenir mecanismes que garanteixin **la protecció dels infants i adolescents** participants en totes les activitats que ofereixin les instal·lacions esportives municipals (IEM) de la ciutat de Barcelona davant de situacions de maltractaments o d'abús sexual que puguin afectar-los.

Entre els objectius futurs, hi ha el de designar en cada IEM un professional referent del maltractament a infants i adolescents, anomenat *delegat de protecció de la infància i l'adolescència en situacions de maltractaments o d'abusos sexuals*. També es designarà, per a l'IBE i per a cada un dels districtes municipals, un *responsable de protecció*. Val la pena fer una reflexió sobre quins són els circuits de protecció i repensar els espais i les interaccions amb els infants i adolescents per aconseguir oferir activitats i espais protegits.

L'objectiu general que persegueix aquest document és **dotar tant els equipaments esportius com l'IBE i els districtes d'uns circuits d'intervenció per a casos de maltractaments o d'abusos sexuals** i, a la vegada, **implantar-hi una metodologia de treball basada en la reducció de riscos i que s'adreci cap unes relacions lliures de violència**.

Això ho fem donant un lloc rellevant a la **prevenció**, disminuint les situacions de risc i assegurant un codi de conducta que permetin que les relacions entre el personal de la instal·lació esportiva i els infants i adolescents siguin sanes i enriquidores i que no comportin risc ni per a ells ni per a l'equip professional. És doncs, també, una normativa interna que, si es segueix i es respecta, empara i protegeix l'acció del personal de les instal·lacions esportives municipals

L'aplicació d'aquest protocol té efectes en tots els supòsits o evidències on un infant o adolescent menor d'edat que participi en les activitats dels equipaments esportius en sigui el subjecte. Serà de caire orientatiu quan el jove sigui major de 18 anys.

2. PRESENTACIÓ

Segons la comissionada d'Esports de l'Ajuntament de Barcelona, Marta Carranza, *“El nostre objectiu és aconseguir impulsar una política esportiva de proximitat, amb l'esport com a eina per a l'educació, la salut, la formació, la transmissió de valors positius, la inclusió i la millora de la cohesió social, amb un accés universal a la pràctica esportiva”*.

Del conjunt d'equipaments esportius de la ciutat, els centres esportius municipals (CEM) són els més coneguts entre la població. Responen al tipus d'instal·lació més generalista, que compta amb piscina i sales per fer activitats dirigides, juntament amb altres serveis complementaris. Així doncs, la seva oferta és, com el seu públic, força variada. Els usuaris són, d'una banda, abonats que paguen una quota per accedir a les instal·lacions i gaudir de l'oferta i els serveis del centre. D'altra banda, també hi ha usuaris de grup, pertanyents a associacions, clubs, escoles, etc.

La xarxa està integrada per cent trenta instal·lacions: quaranta-dos CEM i vuitanta-vuit instal·lacions especialitzades (pavellons, camps de futbol, pistes, etc.) repartits per tots els districtes de la ciutat. Són de titularitat municipal, amb gestió concedida a una empresa, club o entitat, mitjançant concurs públic.

Les IEM ofereixen activitats i programes específics per a infants i joves (cursos de natació, Campus Olímpia, etc.). És precisament en aquest tipus d'accions, en què participen infants i adolescents, on volem fixar-nos i repensar les nostres accions.

L'esport és un magnífic vehicle per a l'enriquiment personal i la transmissió de valors: ajuda a la cohesió social i a la lluita contra l'exclusió; ensenya el sentit de l'esforç personal i l'esperit de superació per a assolir reptes, saber guanyar i acceptar les derrotes; afavoreix la companyonia i a cedir protagonisme en favor del grup.

És en aquest marc que hem de contextualitzar la funció educativa que desenvolupen les persones que treballen a les instal·lacions esportives municipals, i que implica, també, exercir una **funció de guarda**.

La **guarda** és un concepte del dret civil i també de l'àmbit de la protecció, en virtut de la qual una persona o una institució rep un infant o un adolescent de manera temporal per voluntat dels titulars de la pàtria potestat i sense dret a representació; esdevé tenedor de l'infant o adolescent i es responsabilitza de donar-li assistència i de vetllar pel seu benestar.

Per tal d'establir les directrius per desenvolupar aquesta funció de guarda i, a la vegada, determinar les accions necessàries en cas de detectar casos de maltractament o d'abusos, cal disposar d'un **protocol d'acció**.

En les activitats que es desenvolupen a les instal·lacions esportives municipals hi participen infants i adolescents i adults, (altres usuaris de la instal·lació esportiva municipal, l'equip tècnic: personal contractat, voluntaris, pràcticums, i tota la resta de personal administratiu) de tot tipus de famílies i contextos socials, amb tot tipus de característiques personals i amb tot tipus de vivències i experiències. Infants i adolescents conviuen en aquest context de diversitat tant amb els seus iguals com amb companys d'altres edats i amb els adults, els quals influeixen i incideixen en el seu creixement.

Aquesta xarxa d'interaccions socials fa, de les diferents activitats realitzades a les instal·lacions esportives municipals, un entorn òptim per al correcte desenvolupament d'un infant o adolescent, i és en moltes ocasions un model relacional alternatiu o complementari de les relacions familiars. No obstant, aquestes relacions i interaccions poden implicar riscos per a la victimització infantil, els maltractaments o, específicament, els abusos sexuals. És fonamental que la intervenció de tot el personal de les instal·lacions esportives municipals (tècnics esportius, personal administratiu, manteniment, ...), així com la convivència i participació en les activitats de tots els infants i adolescents, integri una norma de conducta de bon tracte i respecte, que permeti tenir unes relacions lliures de violència. I que els valors i principis de l'Esport siguin el model per tot tipus de relacions, entre el personal de les IEM i els infants i adolescents, així com entre el personal i les famílies.

El tipus de relació i d'interaccions que es generen durant la realització de les activitats a les instal·lacions esportives municipals, permet la creació de **vincles de confiança entre infants o adolescents i el personal de la instal·lació, això permet augmentar la probabilitat d'aquests de detectar situacions de maltractament que puguin estar afectant-los**. Per tant, és fonamental que el personal que treballa a les instal·lacions esportives municipals sàpiga què fer i com actuar davant la revelació d'una situació d'abús sexual infantil o de maltractament, i que tingui clar quins són els recursos als quals pot i ha d'accedir.

En paral·lel i de forma complementària, també hem d'incorporar els drets i deures dels infants i adolescents als nostres continguts. Les instal·lacions esportives municipals han de propiciar activitats i propostes esportives per tal que infants, adolescents i joves incorporin com a real el dret de ser protegits.

Per aquest motiu, essent conscients de la realitat social a què ens enfrontem, pel que fa a maltractaments o abusos, cada vegada més freqüents i amb efectes greus per als infants i els adolescents, i essent conscients, també, de la responsabilitat legal que implica, un protocol d'acció i prevenció és l'eina més adequada per estar informats i preparats per a dur a terme les accions més adients en aquests casos.

3. OBJECTIUS

Aquest Protocol té per objectiu establir les **pautes per a la prevenció, detecció i acció** davant de possibles situacions de maltractaments o abusos sexuals infantils (ASI) que es puguin donar durant la realització de les activitats a les instal·lacions esportives municipals de la ciutat de Barcelona.

Els objectius que es pretén aconseguir amb aquest Protocol són:

- Prevenir les situacions de maltractaments o ASI als infants, adolescents i joves a les IEM.
- Protegir tots els participants de les activitats dels equipaments esportius, tant d'infants, adolescents i joves com el personal (personal contractat, pràcticums i voluntaris).
- Ajudar a detectar les situacions de maltractament o d'abús sexual que poden patir els infants, adolescents i joves que realitzen les activitats a les instal·lacions esportives municipals.
- Facilitar el procediment per comunicar i notificar els supòsits d'indicis o certesa de situacions de maltractaments o d'abús sexual.
- Garantir el bon tracte com a tret distintiu i metodologia de treball del personal de les instal·lacions esportives municipals.

Per això es proposen aquests quatre objectius específics:

- Vetllar perquè es compleixi el model de bon tracte als infants, adolescents i joves, basat en l'atenció dels drets dels infants.
- Propiciar relacions sanes i positives entre infants, adolescents i joves i el personal de les instal·lacions esportives municipals, que evitin el risc per conductes ambigües o inadequades entre ells.
- Formar l'equip professional (personal esportiu contractat, administració i manteniment), per tal que incorpori la prevenció dels maltractaments o abusos sexuals com un component més de la seva intervenció en les activitats de les instal·lacions esportives municipals.
- Disposar d'una guia de prevenció de situacions de risc, de maltractament o d'abús sexual (punt 5 del Protocol).

4. ÀMBIT D'APLICACIÓ

Aquest Protocol és d'aplicació per a tot l'equip de persones que treballa o col·labora en les activitats de les instal·lacions esportives municipals i que s'interrelaciona amb els infants i els adolescents. Per tant, el Protocol ha d'estar a l'abast de tot l'equip professional, que l'ha de conèixer. El document d'adhesió al Protocol per part de cada instal·lació esportiva, convenientment signat, s'ha de fer arribar al responsable de l'IBE o del districte, segons escaigui.

Tota persona, un cop assabentada del contingut del Protocol, haurà de signar per duplicat el document d'acceptació (annex H) i l'haurà de retornar signat a la direcció del centre, que el farà arribar a la persona responsable de gestió de persones de les instal·lacions esportives municipals, que l'arxivarà segons la política de recursos humans de cada entitat gestora. S'ha de preveure, també, aquesta circumstància en cas de personal de nova incorporació a l'equip professional de la IEM.

5. GUIA DE PREVENCIÓ DE MALTRACTAMENTS I ABUSOS SEXUALS ALS EQUIPAMENTS ESPORTIUS

Un dels principis en què es basa l'esport és el respecte. Aconseguir-lo, passa, en primer lloc, per **PREVENIR** situacions de risc que es poden donar en el marc de les activitats que realitzem. Per tal de prevenir conductes que puguin ser considerades com un maltractament o un abús sexual per part de l'equip professional (personal esportiu, administració, manteniment), és necessari tenir en compte les mesures següents per tal d'evitar les situacions que poden constituir un risc, o prestar-se a ambigüitats i males interpretacions:

- Les instal·lacions han de facilitar al màxim la visibilitat dels espais d'activitat, permetent la transparència com a factor de prevenció. A la vegada, han de ser guardadores de la intimitat, en el cas que l'activitat ho requereixi.
- Les aproximacions afectives són necessàries i són importants per a un correcte desenvolupament, però no obligatòries, i sempre s'ha de respectar el desig dels infants, adolescents i joves.
- El personal ha de mantenir sempre una actitud atenta al grup, que li permeti reconèixer de quina manera viuen els infants i adolescents les diferents situacions i interaccions que es donen en les activitats. A la vegada, cal afavorir que l'infant, adolescent o jove expressi com les viu i respectar aquesta vivència.
- Cal reconèixer i respectar quan un infant, adolescent o jove diu "No" a una situació o proposta afectiva o de contacte.
- S'ha de fer un ús responsable de les xarxes socials i de les tecnologies de la comunicació, i exclusivament en el marc de les activitats. Hem de ser molt curosos amb l'ús de fotografies i imatges d'infants, adolescents o joves i complir amb la llei de protecció de dades personals.

5.1 PROPOSTES D'ACCIONS PER PREVENIR LES SITUACIONS DE MALTRACTAMENT O D'ABÚS SEXUAL EN LES ACTIVITATS DESENVOLUPADES ALS EQUIPAMENTS ESPORTIUS

ACCIONS PREVENTIVES	Identificació de les situacions de risc que es poden donar en cada activitat
	Establiment de normes internes clares i sense excepcions respecte a les relacions amb els infants i adolescents, per reduir les situacions de risc específiques de cada centre. <i>(Treball a fer per cada entitat gestora)</i> .
	Posar en coneixement del tot el personal: - aquest Protocol de prevenció - les normes pròpies de cada entitat gestora
	Sensibilització i formació de tot l'equip (personal contractat, voluntaris i pràcticums) en les accions preventives i d'identificar situacions de risc.
	Reforç de la figura del delegat de protecció en temes de maltractaments i abusos sexuals
DAVANT DE QUALSEVOL INDICI DE MALTRACTAMENT O D'ABÚS SEXUAL A INFANTS O ADOLESCENTS	Informar de la situació el delegat de protecció en temes de maltractaments i abusos sexuals de les instal·lacions esportives municipals.
	Aplicar els mecanismes obligatoris de comunicació adequats en tots els casos d'indici de situació de risc, per a la protecció de l'infant, adolescent o jove en casos d'abusos sexuals o maltractaments
	Fer seguiment de les situacions d'indicis que cal acabar de confirmar.
	En cas d'implicació d'un treballador contractat, cal aplicar la normativa de responsabilitat disciplinària corresponent.

5.2 POSSIBLES SITUACIONS DE RISC A LES IEM I ACCIONS PREVENTIVES

En el quadre següent es detalla un seguit de situacions de risc i es suggereixen unes accions preventives que fomenten l'autonomia i l'aprenentatge d'un ús lògic dels espais i del temps durant la realització de les activitats a les instal·lacions esportives municipals. A la vegada, es dibuixa un tipus de relacions interpersonals basades en el respecte i en el tracte equitatiu amb els infants, adolescents i joves, tenint en compte les seves necessitats individuals.

S'ha d'entendre com una proposta de màxims, a aplicar en la mesura de les possibilitats i condicionants de cada espai i centre, tenint en compte totes les diferències que existeixen i que dificulten canvis en l'arquitectura de les instal·lacions. Es pot incorporar a la normativa pròpia que molts centres ja han creat, per dotar a aquestes normes d'una visió de la protecció de la infància i l'adolescència.

En la mesura que anem aplicant aquestes mesures i normatives, generarem bones pràctiques, que hauran de ser objecte de debat i reflexió en cadascun dels equips per tal de revisar i actualitzar-les.

3- 8 anys			
Activitat	Situació de risc potencial	Nivell	Accions preventives
Ús del lavabo	La intimitat del WC pot donar peu a conductes inadequades o coerció de fer algunes actuacions abusives, ja sigui per part d'un tècnic o tècnica, o pel propi grup d'iguals. És un espai on s'hi podrien generar burles, bromes, etc. Poca visibilitat en algunes instal·lacions, la qual cosa dona la possibilitat que es produeixin les situacions anteriors. Alguns lavabos es poden tancar per dins. (encara que tots es poden obrir des de fora)	Alt	S'acordarà una normativa amb els infants i les escoles, en què s'establirà l'ús dels lavabos. Quan hi va un infant sol, cal avisar a un referent del menor i respectar el temps lògic d'estada en aquest espai. Si és una activitat que necessita l'ajuda d'un tècnic o tècnica no s'ha de tancar amb baldó.
Vestidors	Hi ha risc si l'educador o educadora acompanya l'infant perquè es canviï de roba. Es pot aprofitar aquest moment per fer fotografies, tocaments o fins i tot, per fer-ne un espai íntim per quedar-se sol o sola amb un infant.	Alt	Si s'ha de fer un canvi de roba que impliqui només un infant, és important avisar un altre membre de l'equip tècnic i respectar el temps lògic per a aquesta activitat. No s'ha de tancar amb baldó.
Ferides o atenció especial per situació ocasional de malestar	Hi ha risc de quedar-se sol o sola amb un infant que ha de fer repòs o que ha de ser atès per curar alguna ferida, etc.	Alt	Com a norma no es poden curar les ferides, s'han de netejar amb aigua i sabó i això es pot fer al lavabo en un lloc visible. Sempre que sigui possible, s'ha de fer aquesta cura amb altres infants o tècnics o tècniques.
Tractaments a la sala de fisioteràpia, massatges i visites mèdiques.	Hi ha risc si el fisioterapeuta aprofita aquest moment per fer fotografies, tocaments (no recomanats per al tractament o no explicats al pacient o als seus pares)	Alt	Menors d'edat sempre acompanyats per mare/pare/tutor. Informar el pacient en tot moment sobre les característiques de cada tractament. Determinar protocols de tractament segons les patologies Si no és possible, es recomana que hi hagin dues persones en el moment de la intervenció. Les portes de la sala no es tancaran per dintre.
Fotos i vídeos	Es poden fer fotos o vídeos de les activitats per a ús personal o per publicar-los a la xarxa sense permís o per fer-ne un mal ús.	Alt	Fer conèixer i recordar la normativa bàsica sobre ús d'imatges. Usar preferiblement la càmera del centre per prendre fotografies i vídeos. No utilitzar els mòbils personals durant les activitats. Si en fos necessària la utilització, sempre se n'informarà el responsable del centre. Les imatges es descarregaran aquella setmana a l'ordinador del centre i s'esborraran del mòbil personal. Informar les famílies que no es poden prendre fotos ni vídeos on apareixen altres nens, que no són el seu fill, sense permís, ni tampoc fer-ne difusió a través de les xarxes socials. Caldrà un consentiment específic per a moments concrets i activitats concretes: TV, actes, xarxes,... Durant les activitats esportives, es considera espai públic, i es seguiran les normes relatives a aquest espai públic.

Activitat	Situació de risc potencial	Nivell	Accions preventives
Ús de dades personals	Poden usar-se inadequadament les dades d'un infant. Hi ha perill d'aprofitar la situació per obtenir dades d'infants i fer-les públiques	Baix	Fer conèixer i recordar la normativa bàsica sobre la protecció de dades.
Activitats	Pot donar-se favoritisme, apropaments inadequats, tocaments, en jocs en què es pot quedar un tècnic o tècnica o un nen o nena més grans, sol o sola amb un infant.	Alt	Realitzar les activitats en grup i en espais oberts o visibles per tothom. Respectar la voluntat de l'infant sobretot en activitats de contacte.
Obsequis	Poden generar favoritismes cap a certs infants, sense motiu.	Baix	Tractar tots els infants per igual. Si els tècnics o tècniques reben regals per part d'un nen o nena (per exemple dibuixos) s'han de quedar a la instal·lació esportiva municipal. No es porten a casa.
Recollides a l'acabament de l'activitat	Hi pot haver risc si un infant es queda sol amb familiars d'altres nens o bé amb familiars dels quals no tenim consentiment dels tutors legals perquè el puguin recollir a la sortida o se l'enduguin fora de temps o sense avisar.	Alt	Recollir en el full d'inscripció el detall de les persones que els tutors legals dels infants autoritzen a fer la recollida en finalitzar l'activitat. Si hi ha algun canvi ocasional, demanar que es comuniqui prèviament per escrit o bé fer que aquesta comunicació quedi enregistrada. Especialment en situacions familiars conflictives (custòdies compartides, ordres d'allunyament), és important que estiguem ben informats i que acordem amb els tutors legals com hem d'actuar. Demanar si cal prèviament un permís especial per escrit. No deixar mai cap infant en mans de persones no autoritzades. Els educadors o educadores o tècnics no acompanyaran els infants a casa seva, excepte que això estigui recollit al pla de treball i convenientment documentat. .
Magatzem: recollida o lliurament de material	Els risc existeix si els infants hi van sols o amb un únic adult, en la possibilitat que es trobin amb altres adults que son a les instal·lacions sense cap tipus de control dels responsables de les activitats que desenvolupen en aquests moments. Si van acompanyant un adult, es pot aprofitar aquesta moment per fer fotografies, tocaments o, fins i tot, per fer-ne un espai íntim per quedar-se sol amb un infant.	Alt	Es recomana que els nens i nenes no vagin sols per les instal·lacions, sempre han d'anar, com a mínim, en parelles. Sobre acompanyar un sol infant, l'adult no s'ha de quedar mai sol amb un menor. Hi han d'anar, almenys, dos infants.

9 -12 anys			
Activitat	Situació de risc potencial	Nivell	Accions preventives
Ús del lavabo	La intimitat del WC pot donar peu a conductes inadequades o coerció de fer algunes actuacions abusives, ja sigui per part d'un tècnic o tècnica, o pel propi grup d'iguals. És un espai on s'hi podrien generar burles, bromes, etc. Poca visibilitat en algunes instal·lacions, la qual cosa dóna la possibilitat que es produeixin les situacions anteriors. Alguns lavabos es poden tancar per dins. (encara que tots es poden obrir des de fora)	Alt	S'acordarà una normativa amb els infants i les escoles, en què s'establirà l'ús dels lavabos. Quan hi va un infant sol, cal avisar a un referent del menor i respectar el temps lògic d'estada en aquest espai. Si és una activitat que necessita l'ajuda d'un tècnic o tècnica no s'ha de tancar amb baldó.
Vestidors	Hi ha risc si l'educador o educadora acompanya l'infant perquè es canviï de roba. Es pot aprofitar aquest moment per fer fotografies, tocaments o fins i tot, per fer-ne un espai íntim per quedar-se sol o sola amb un infant. A partir d'aquesta edat els nens i nenes van sols als vestuaris dels abonats, poden trobar-se en situacions de compartir vestuari amb persones que aprofitin per captar imatges dels menors.	Alt	Si s'ha de fer un canvi de roba que impliqui només un infant, és important avisar un altre membre de l'equip tècnic i respectar el temps lògic per a aquesta activitat. No s'ha de tancar amb baldó. Es recomana a les instal·lacions crear i adaptar vestuaris per grups familiars, d'aquesta manera s'evitarà que nens i nenes sobretot en la franja més baixa d'aquest grup estiguin sols en un vestuari d'abonats.
Ferides o atenció especial per situació ocasional de malestar	Hi ha risc de quedar-se sol o sola amb un infant que ha de fer repòs o que ha de ser atès per curar alguna ferida, etc.	Alt	Com a norma no es poden curar les ferides, s'han de netejar amb aigua i sabó i això es pot fer al lavabo en un lloc visible. Sempre que sigui possible, s'ha de fer aquesta cura amb altres infants o tècnics o tècniques.
Tractaments a la sala de fisioteràpia, massatges i visites mèdiques.	Hi ha risc si el fisioterapeuta aprofita aquest moment per fer fotografies, tocaments (no recomanats per al tractament o no explicats al pacient o als seus pares)	Alt	Menors d'edat sempre acompanyats per mare/pare/tutor. Informar el pacient en tot moment sobre les característiques de cada tractament. Determinar protocols de tractament segons les patologies Si no és possible, es recomana que hi hagin dues persones en el moment de la intervenció. Les portes de la sala no es tancaran per dintre.
Fotos i vídeos	Es poden fer fotos o vídeos de les activitats per a ús personal o per publicar-los a la xarxa sense permís o per fer-ne un mal ús.	Alt	Fer conèixer i recordar la normativa bàsica sobre ús d'imatges. Usar preferiblement la càmera del centre per prendre fotografies i vídeos. No utilitzar els mòbils personals durant les activitats. Si en fos necessària la utilització, sempre se n'informarà el responsable del centre. Les imatges es descarregaran aquella setmana a l'ordinador del centre i s'esborraran del mòbil personal. Informar les famílies que no es poden prendre fotos ni vídeos on apareixen altres nens, que no són el seu fill, sense permís, ni tampoc fer-ne difusió a través de les xarxes socials. Caldrà un consentiment específic per a moments concrets i activitats concretes: TV, actes, xarxes,... Durant les activitats esportives, es considera espai públic, i es seguiran les normes relatives a aquest espai públic.

Activitat	Situació de risc potencial	Nivell	Accions preventives
Ús de dades personals	Poden usar-se inadequadament les dades d'un infant. Hi ha perill d'aprofitar la situació per obtenir dades d'infants i fer-les públiques	Baix	Fer conèixer i recordar la normativa bàsica sobre la protecció de dades.
Activitats	Pot donar-se favoritisme, apropaments inadequats, tocaments, en jocs en què es pot quedar un tècnic o tècnica o un nen o nena més grans, sol o sola amb un infant.	Alt	Realitzar les activitats en grup i en espais oberts o visibles per tothom. Respectar la voluntat de l'infant sobretot en activitats de contacte.
Obsequis	Poden generar favoritismes cap a certs infants, sense motiu.	Baix	Tractar tots els infants per igual. Si els tècnics o tècniques reben regals per part d'un nen o nena (per exemple dibuixos) s'han de quedar a la instal·lació esportiva municipal. No es porten a casa.
Recollides a l'acabament de l'activitat	Hi pot haver risc si un infant es queda sol amb familiars d'altres nens o bé amb familiars dels quals no tenim consentiment dels tutors legals perquè el puguin recollir a la sortida o se l'enduguin fora de temps o sense avisar.	Alt	Recollir en el full d'inscripció el detall de les persones que els tutors legals dels infants autoritzen a fer la recollida en finalitzar l'activitat. Si hi ha algun canvi ocasional, demanar que es comuniqui prèviament per escrit o bé fer que aquesta comunicació quedi enregistrada. Especialment en situacions familiars conflictives (custòdies compartides, ordres d'allunyament), és important que estiguem ben informats i que acordem amb els tutors legals com hem d'actuar. Demanar si cal prèviament un permís especial per escrit. No deixar mai cap infant en mans de persones no autoritzades. Els educadors o educadores o tècnics no acompanyaran els infants a casa seva, excepte que això estigui recollit al pla de treball i convenientment documentat. .
Magatzem: recollida o lliurament de material	Els risc existeix si els infants hi van sols o amb un únic adult, en la possibilitat que es trobin amb altres adults que son a les instal·lacions sense cap tipus de control dels responsables de les activitats que desenvolupen en aquests moments. Si van acompanyant un adult, es pot aprofitar aquesta moment per fer fotografies, tocaments o, fins i tot, per fer-ne un espai íntim per quedar-se sol amb un infant.	Alt	Es recomana que els nens i nenes no vagin sols per les instal·lacions, sempre han d'anar, com a mínim, en parelles. Sobre acompanyar un sol infant, l'adult no s'ha de quedar mai sol amb un menor. Hi han d'anar, almenys, dos infants.

13- 16 anys			
Activitat	Situació de risc potencial	Nivell	Accions preventives
Ús del lavabo	La intimitat del WC pot donar peu a conductes inadequades o coerció de fer algunes actuacions abusives, ja sigui per part d'un tècnic/a, o pel propi grup d'iguals. És un espai on s'hi podrien generar burles, bromes, etc. Poca visibilitat en algunes instal·lacions, la qual cosa dóna la possibilitat de que es produeixin les situacions anteriors. Alguns lavabos es poden tancar per dins. (encara que tots es poden obrir des de fora)	Alt	A començament de curs, s'acordarà una normativa amb els joves, en què s'establirà l'ús dels lavabos. Si és una activitat que necessita l'ajuda d'un tècnic o tècnica no s'ha de tancar amb baldó.
Vestidors	És un espai on s'hi podrien generar burles, bromes, etc Si el tècnic o tècnica entra al vestidor es pot aprofitar aquesta moment per fer fotografies, tocaments o, fins i tot, per fer-ne un espai íntim per quedar-se sol amb un infant.	Alt	Seguir la normativa de la instal·lació, i no entrar al vestidor, llevat que sigui necessari; si és així, cal avisar un company o companya que s'hi entra, per evitar un conflicte a l'interior del vestidor.
Ferides o atenció especial per situació ocasional de malestar	Hi ha risc de quedar-se sol amb un adolescent que ha de fer repòs o que ha de ser atès per curar alguna ferida, etc.	Alt	Com a norma no es poden curar les ferides; s'han de netejar amb aigua i sabó i això es pot fer al lavabo en un lloc visible. Sempre que sigui possible, s'ha de fer aquesta cura en presència d'altres infants o tècnics o tècniques.
Tractaments a la sala de fisioteràpia, massatges i visites mèdiques.	Hi ha risc si el fisioterapeuta aprofita aquest moment per fer fotografies, tocaments (no recomanats per al tractament o no explicats al pacient o als seus pares)	Alt	Menors d'edat sempre acompanyats per mare/pare/tutor. Informar el pacient en tot moment sobre les característiques de cada tractament. Determinar protocols de tractament segons les patologies Si no és possible, es recomana que hi hagin dues persones en el moment de la intervenció. Les portes de la sala no es tancaran per dintre.
Fotos i vídeos	No es poden fer fotos ni vídeos de les activitats per a ús personal, o per publicar-los a la xarxa sense permís o per fer-ne un mal ús.	Alt	Fer conèixer i recordar la normativa bàsica sobre ús d'imatges. Usar preferiblement la càmera del centre per prendre fotografies i vídeos. No utilitzar els mòbils personals durant les activitats. Si en fos necessària la utilització, sempre se n'informarà el responsable del centre, i les imatges es descarregaran aquella setmana a l'ordinador del centre i s'esborraran del mòbil personal. Informar les famílies que no es poden prendre fotos ni vídeos on apareixen altres nens, que no són el seu fill, sense permís, ni tampoc fer-ne difusió a través de les xarxes socials. Es tindrà un consentiment específic per a moments concrets i activitats molt específiques: TV, actes, xarxes,... Durant les activitats esportives, es considera espai públic, i es seguiran les normes relatives a aquest espai públic.
Ús de dades personals	Poden usar-se inadequadament les dades d'un jove. Hi ha perill d'aprofitar l'ocasió per obtenir dades dels joves i fer-les públiques.	Baix	Fer conèixer i recordar la normativa bàsica sobre la protecció de dades.

Activitat	Situació de risc potencial	Nivell	Accions preventives
Trucades, correus electrònics, xarxes socials i grups de WhatsApp.	En els grups més consolidats i autogestionats, l'ús del telèfon com a eina de comunicació és habitual i pot ser necessari per a la dinàmica de les activitats. El risc pot donar-se si es fa un contacte personal entre tècnics de les instal·lacions esportives municipals i els i les adolescents al marge de les activitats pròpies de la instal·lació També pot haver-hi risc si l'ús que fan els adolescents del telèfon dintre de les activitats no és adequat i suposa algun tipus d'assetjament a un company o companya.		El contacte telefònic ha d'estar pactat prèviament i s'ha d'utilitzar per a temes de l'activitat i del grup. Es farà amb el telèfon de la instal·lació esportiva municipal. En cas de crear un grup de WhatsApp, l'administrador n'ha de ser el tècnic o la tècnica referent i també hi ha d'estar donat d'alta i participar-hi i seguir les converses la resta de l'equip. Els tècnics o tècniques no acceptaran entrar en grups amb alguna referència a la instal·lació esportiva municipal que no siguin creats per la direcció, el delegat o els coordinadors. Les comunicacions a través d'aquest mitjà només podran estar vinculades a activitats ocasionals de la instal·lació esportiva municipal i, quan acabin les activitats, s'ha d'eliminar el grup. Es farà servir el Facebook o Instagram de l'entitat per als objectius pedagògics o de difusió amb les quals es va crear. No s'afegiran adolescents a les xarxes socials particulars dels tècnics i tècniques.
Dinàmiques i activitats lúdiques	Hi ha risc en les activitats que fem si es presenta una relació inadequada adult-adolescent. També pot donar-se favoritisme, apropaments inadequats o tocaments en activitats lúdiques en què es pot quedar un educador o un igual sol amb un noi o noia.	Baix	Establir objectius per planificar activitats coherents amb l'etapa evolutiva dels adolescents i evitar situacions inadequades i favoritismes en la relació adult-adolescent. Realitzar les dinàmiques i activitats lúdiques en grup i en espais oberts o visibles per tothom. Respectar la voluntat de l'adolescent sobretot en jocs de contacte.
Obsequis	Poden generar favoritismes cap a certs adolescents sense motiu	Baix	Tractar tots els nois i noies per igual. Els regals han de ser pactats prèviament. (ex: amic invisible, premi per algun joc, etc.) i hem d'afavorir els regals grupals per sobre dels individuals. Si els tècnics reben regals per part d'un adolescent, s'han de quedar a la instal·lació esportiva municipal. No es porten a casa.
Magatzem: recollida o lliurament de material	Els risc existeix si els infants hi van sols o amb un únic adult, en la possibilitat que es trobin amb altres adults que son a les instal·lacions sense cap tipus de control dels responsables de les activitats que desenvolupen en aquests moments. Si van acompanyant un adult, es pot aprofitar aquesta moment per fer fotografies, tocaments o, fins i tot, per fer-ne un espai íntim per quedar-se sol amb un infant.	Alt	Es recomana que els adolescents no vagin sols per les instal·lacions, sempre han d'anar, com a mínim, en parelles. Mai un adult no ha de quedar-se sol amb un menor. Arribat el cas, han de ser com a mínim dos els adolescents que acompanyin l'adult.

6. CRITERIS I PROCEDIMENT A SEGUIR DESPRÉS D'IDENTIFICAR UN CAS DE MALTRACTAMENT O D'ABUSOS SEXUALS A INFANTS O ADOLESCENTS

A banda de prevenir i vetllar per la protecció, evitant situacions de risc, l'equip humà de les instal·lacions esportives municipals per la seva proximitat i relació amb els infants i adolescents, pot vetllar perquè se'ls tracti adequadament IDENTIFICANT situacions de risc i actuant o donant suport.

TOTES les persones que col·laboren en les activitats que es desenvolupen a les instal·lacions esportives municipals tenen l'obligació de reaccionar davant d'una situació que pugui fer pensar que un nen o un adolescent que assisteix al centre està vivint una situació de maltractament o d'abús sexual.

Els **supòsits d'abús sexual o de maltractament infantil** que es poden donar a les instal·lacions esportives municipals poden ser de 5 tipus:

1. Indici que un infant o un adolescent està patint aquesta situació en el seu **entorn familiar** o de confiança. Relat de situacions viscudes fora de la instal·lació esportiva municipal.
2. Indici que un infant o un adolescent està patint una situació de maltractament o d'abús sexual per part d'un **altre infant o adolescent participant en les activitats realitzades a la instal·lació**.
3. Indici que un infant o un adolescent ha patit una situació de maltractament o d'abús sexual per part d'**alguna persona abonada a la instal·lació esportiva municipal**.
4. Indici que un infant o un adolescent ha patit una situació de maltractament o d'abús sexual per part d'**algun membre de l'equip professional** de la instal·lació esportiva municipal.
5. Indici que un infant o un adolescent ha patit una situació de maltractament o d'abús sexual en accions que han tingut lloc en el moment del lloguer o de la cessió d'espais.

En la interrelació entre els membres del grup d'iguals, també poden donar-se situacions de tracte o de conductes inadequades que demanin intervenció.

En qualsevol cas, quan es doni una situació d'observació d'indiscrecions caldrà actuar amb **prudència** i aplicant **dos criteris** fonamentals:

- la **DISCRECIÓ**: només un grup reduït de persones ha d'estar al corrent de l'acció observada i s'ha d'encarregar de gestionar les accions necessàries per garantir la protecció dels infants i adolescents.
- la **TRANSPARÈNCIA**: s'ha de comunicar de tot el que ha passat o tota la informació de què es disposi a les famílies i a les persones afectades. Cal acompanyar aquestes persones en la mesura del possible.

En cas d'observar algun indici de maltractament o d'abús sexual, tots els membres de l'equip humà de les instal·lacions esportives municipals han de seguir el circuit intern que es proposa en aquest document de Protocol, i que s'emmarca en El Protocol Marc d'Actuacions contra el Maltractament a Infants i Adolescents de Catalunya, signat per acord de Govern el juliol de 2017 i en el Protocol d'Actuació entre els

Departaments d Treball, Afers Socials i Famílies i d'Ensenyament, de Prevenció, Detecció, Notificació, Derivació i Coordinació de les Situacions de Maltractament Infantil i Adolescent en l'Àmbit Educatiu, del 2016.

En el punt 8.2.3.3, sobre particularitats en l'àmbit del lleure i de l'esport, del protocol marc, es recull el següent: *"Per tant, és fonamental que les persones que estan a prop d'aquests infants i adolescents coneguin el present protocol i sàpiguen com s'ha d'actuar davant la revelació d'una situació d'abús sexual infantil, i també conèixer el circuit i els recursos als quals pot acudir. En aquest àmbit cal seguir bàsicament les indicacions establertes per l'àmbit educatiu".*

El director o la directora de cada centre, com a responsable final, i el delegat de prevenció de maltractaments seran els encarregats de **liderar i supervisar les accions a realitzar**.

6.1 DELEGAT DE PROTECCIÓ DE MENORS EN SITUACIONS DE MALTRACTAMENT O D'ABUSOS SEXUALS AL CENTRE ESPORTIU

El delegat ha de ser una persona amb capacitat d'escolta i capacitat per prendre decisions. L'escollirà l'organització, segons les seves capacitats i formació i haurà d'atendre la formació que proporcionarà l'IBE sobre aquesta qüestió. Ha de dedicar una part de la seva jornada laboral a aquesta funció.

Les funcions del delegat de protecció de menors en situacions de maltractament o d'abusos sexuals seran:

- Rebre les comunicacions del personal sobre casos de maltractaments o abusos sexuals.
- Comunicar-se amb el responsable de l'abordatge de situacions de maltractament o abusos sexuals a menors
- Ser l'interlocutor amb l'administració i el sistema de protecció per demanar informació i assessorament.
- Assessorar i donar suport al centre pel que fa a circuits, àmbit judicial, coordinacions amb serveis externs, etc.
- Tenir la informació necessària dels Serveis Socials del districte on està situada la instal·lació.
- Ajudar en la presa de decisions en casos d'indícis de situacions abusives o de maltractament que puguin patir els infants i adolescents que participen en les activitats de la instal·lació esportiva municipal.
- Acompanyar en el procés d'informació i de notificació que haurà de fer la direcció del centre de les situacions de maltractament o d'abús sexual.
- Consensuar la informació que es trasllada a les famílies en les situacions de crisi.
- Gestionar el flux d'informació amb l'exterior (mitjans de comunicació, etc.)
- Fer un seguiment dels casos notificats.
- Fer un informe anual de les intervencions realitzades.
- Assistir, si escau, a la Comissió de Seguiment del protocol.
- Assegurar-se que les noves incorporacions laborals reben el protocol i en signen l'acceptació.

6.2 RESPONSABLES DE L'INSTITUT BARCELONA ESPORTS I DELS DISTRICTES PER A L'ABORDATGE DE SITUACIONS DE MALTRACTAMENT O D'ABUSOS SEXUALS A MENORS. COORDINADOR.

Els **responsables** de l'IBE i dels districtes per a l'abordatge de situacions de maltractament o d'abusos sexuals a menors són els mateixos referents (tècnics d'Esports) que l'IBE i els districtes ja tenen per fer el seguiment de les IEM i donar-los suport.

Les seves funcions són:

1. Acompanyar el delegat en les decisions que calgui prendre i informar-ne el coordinador.
2. Fer un informe anual de les intervencions realitzades per lliurar-lo al coordinador de responsables per l'abordatge de situacions de maltractaments o d'abusos sexuals

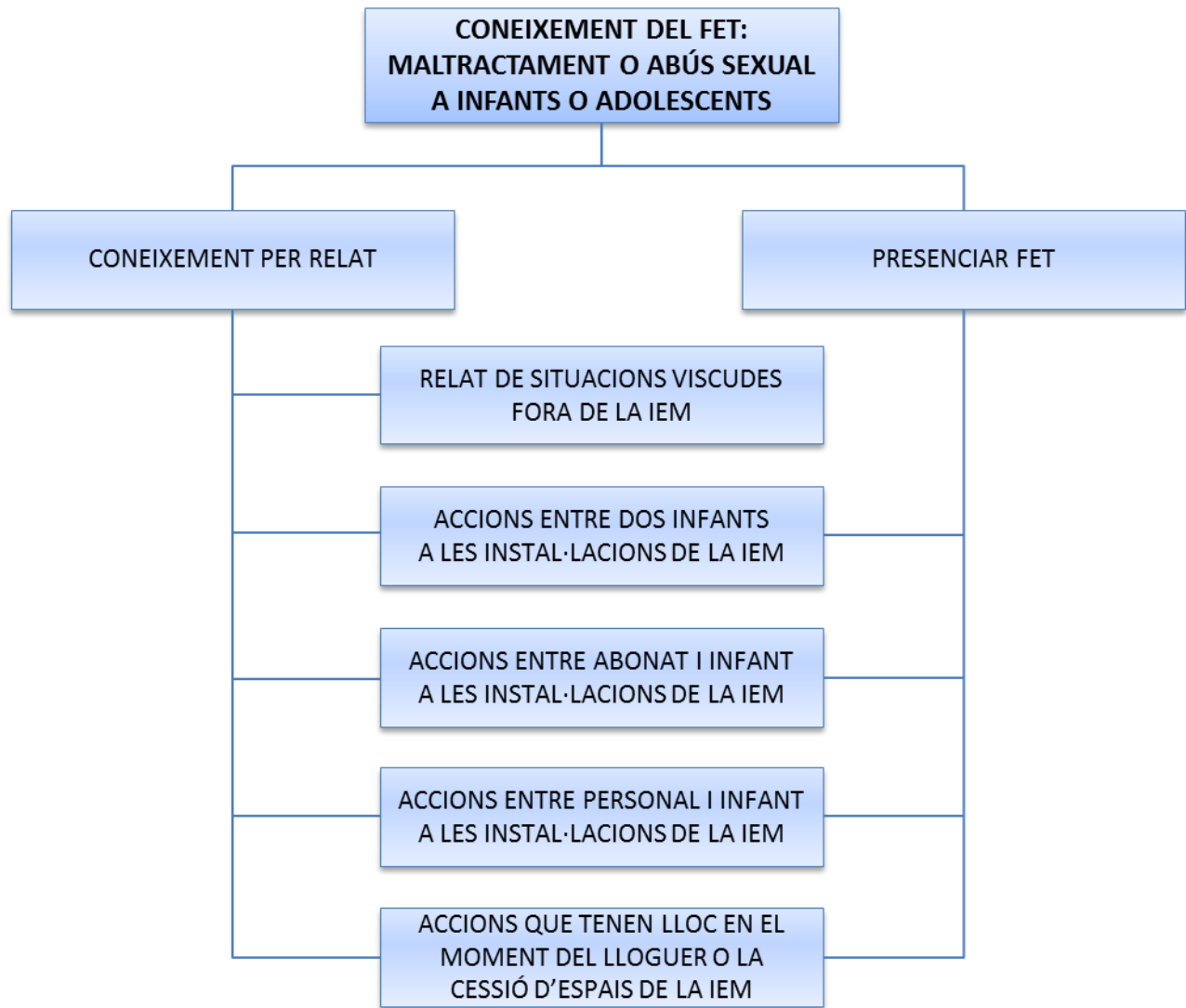
Entre els responsables hi haurà una persona que tindrà funcions de coordinació, per tal de centralitzar totes les accions i de poder tenir pautes comunes per a tots els responsables.

El **coordinador** de responsables per a l'abordatge de situacions de maltractaments o d'abusos sexuals a menors, el designarà l'IBE entre els diferents referents dels equipaments.

Les seves funcions són:

1. Convocar anualment la reunió de seguiment.
2. Informar els diferents delegats de novetats legislatives o normatives.
3. Informar el Departament de Promoció de la Infància dels casos de maltractaments o d'abús sexual quan se'n tingui coneixement.
4. Fer un informe anual de les intervencions realitzades per lliurar-lo al comissionat o la comissionada d'Esports de l'Ajuntament de Barcelona i al Departament de Promoció de la Infància.

6.3 CIRCUIT DE NOTIFICACIÓ



1. Indici de que un infant o adolescent està patint aquesta situació en el seu entorn familiar o de confiança. Relat de situacions viscudes fora de la instal·lació esportiva municipal.

Es seguiran les directrius que marca **El Protocol Marc d'Actuacions contra el Maltractament a Infants i Adolescents de Catalunya. Juliol 2017, I del Departament d'Ensenyament, juliol 2016**

Sempre es pot trucar al telèfon INFÀNCIA RESPON (116 111) on es rebrà assessorament sobre el procediment a seguir davant d'un indici de maltractament o abús sexual.

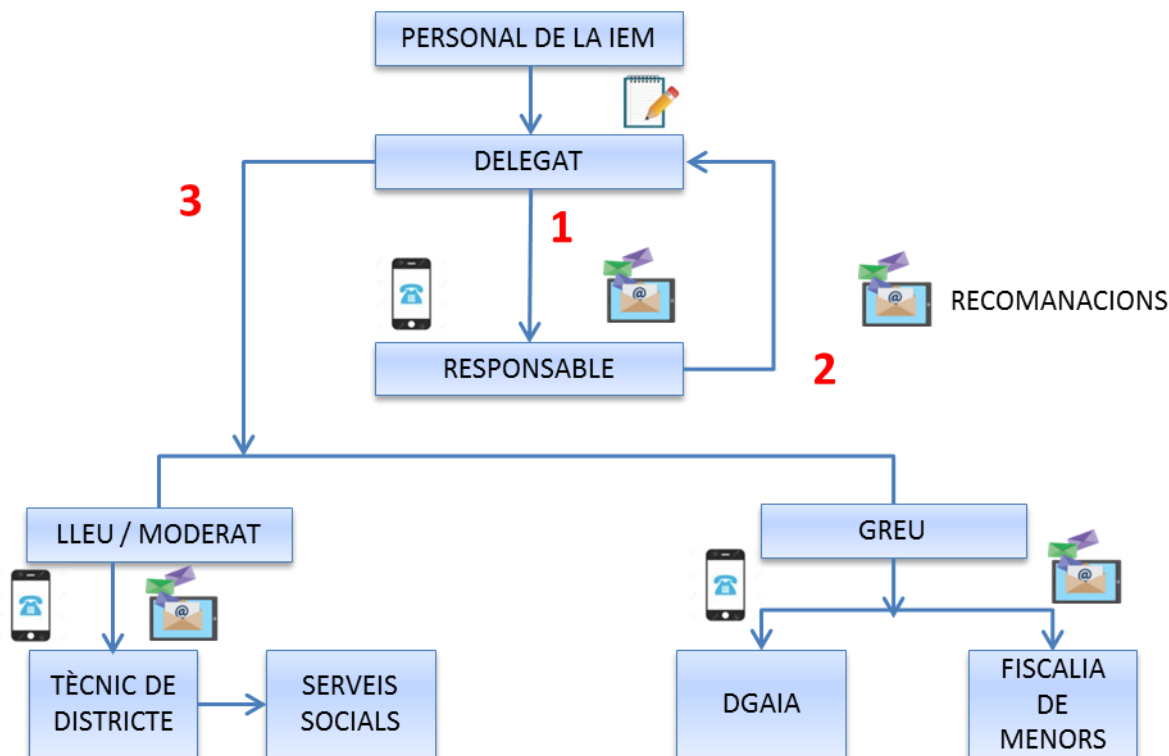
Si és evident que s'ha produït un maltractament físic o un abús sexual, la direcció del centre es posarà immediatament en contacte amb el servei sanitari o l'hospital de referència de la zona per tal de prendre les mesures que corresponguin i traslladar l'infant o adolescent al centre hospitalari.

Es tracti o no d'una urgència hospitalària, s'ha de comunicar a:

1. Direcció General d'Atenció a la Infància i Adolescència (DGAIA).
 1. A través del servei territorial.
 2. A través d' INFÀNCIA RESPON 116 111 (24 hores).
2. Fiscalia de Menors.
 1. Telèfon: 935549110. Fax: 935549378

En qualsevol cas, la direcció del centre informarà la família de l'infant o adolescent de les accions que s'estiguin duent a terme, d'acord amb l'apartat 9.2.3. del Protocol d'Actuació entre els Departaments de Treball, Afers Socials i Famílies i d'Ensenyament, de Prevenció, Detecció, Notificació, Derivació i Coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu, juliol del 2016.

<http://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/maltractament-infantil-adolescent/index.html>



2. Indici que un infant o un adolescent està patint una situació de maltractament o d'abús sexual per un altre infant o adolescent participant en les activitats realitzades a les instal·lacions de la IEM.

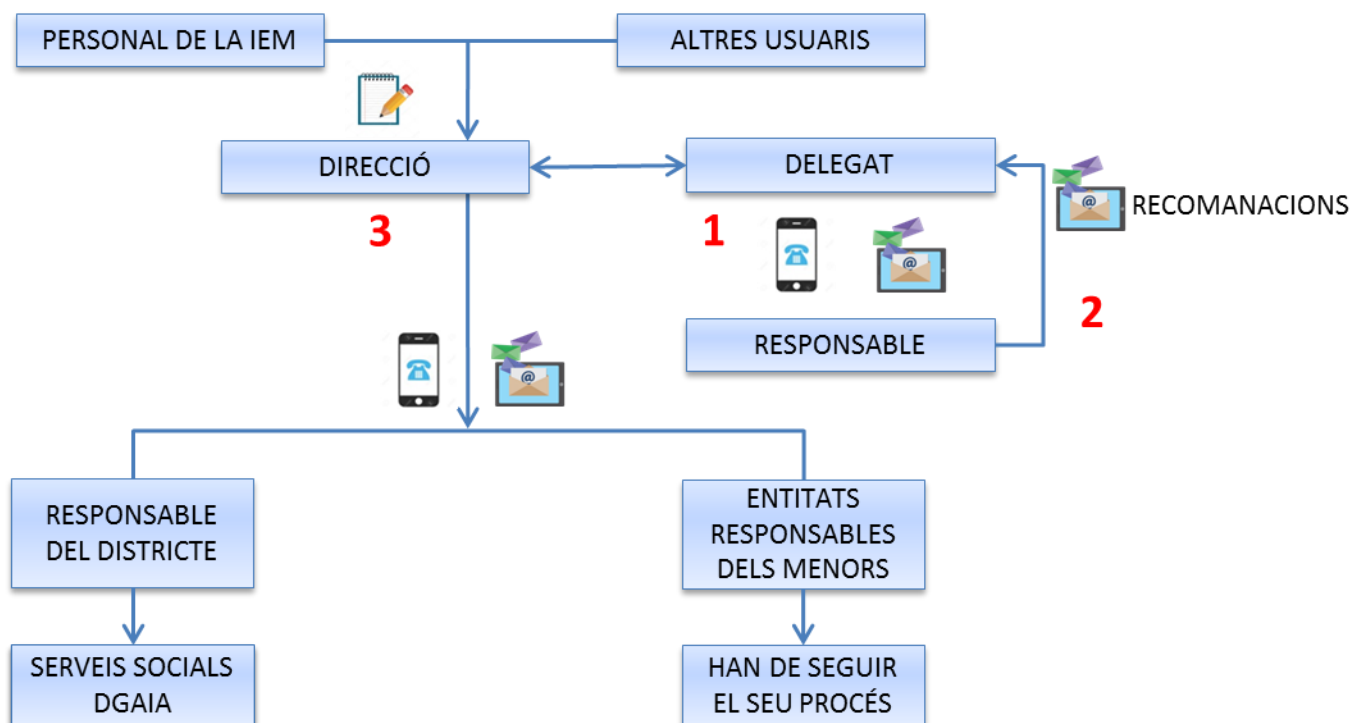
A partir dels 14 anys un infant té responsabilitat penal; per això si la situació abusiva es produeix entre un menor i un major de 14 anys, es segueix el mateix circuit que amb un adult i es pot interposar una denúncia a la policia, que la tramitarà i la passarà a la Fiscalia de Menors. A partir d'aquest moment, es seguirà tot el procediment.

Segons l'article 3 de la LRPM 5/2000, quan l'autor sigui menor de 14 anys no se li exigirà responsabilitat penal davant dels fets sinó que el Ministeri Fiscal el remetrà a l'entitat pública competent en matèria de protecció de menors per tal de valorar la seva situació i promoure, si s'escau, les mesures de protecció necessàries.

Per tant, per evitar la cronificació d'una conducta abusiva i que comportarà problemes legals en el futur, i per donar atenció al menor infractor, és important que els fets abusius es notifiquin i, d'aquesta manera, es pugui iniciar un treball amb el menor per tal d'evitar futures situacions abusives.

Les entitats en les quals el menor està matriculat per fer les activitats a les instal·lacions esportives municipals són les responsables de protegir el menor i, per tant, de fer les accions necessàries a tal efecte.

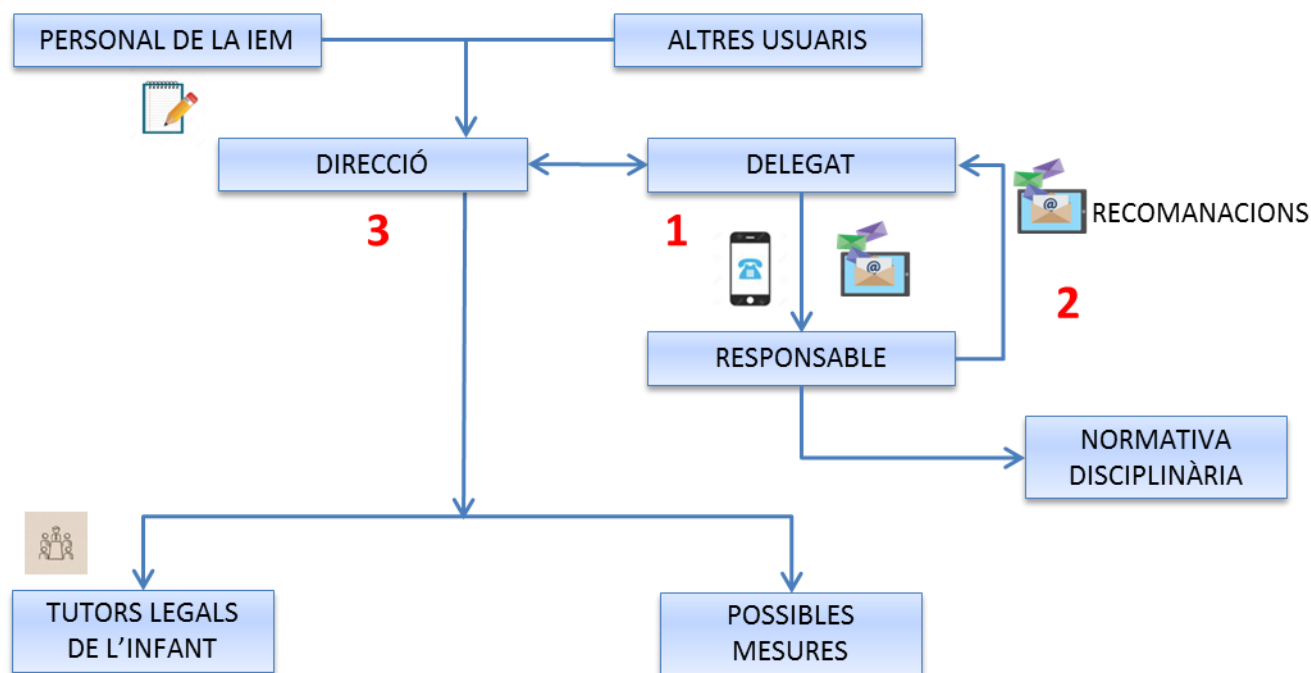
<http://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/conflicte-o-comissio-infraccio-penal/index.html>



Davant un fet que pugui ser constitutiu de delict o falta perseguible penalment, la direcció del centre ho comunicarà al ministeri fiscal, tal com s'especifica en la Disposició Addicional Dinovena del Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius. En el casos en els quals estan implicats menors de catorze anys, el Departament de Benestar Social i Família i el Departament d'Ensenyament han elaborat conjuntament un protocol per garantir una intervenció coordinada. En aquestes situacions la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) disposa d'un equip d'intervenció especialitzat en menors de 14 anys inimputables (EEMI). Aquest equip es coordina a través del referent del Servei Territorial o Consorci d'Educació de Barcelona amb el director del centre públic o el titular del centre privat. L'EEMI donarà suport al centre educatiu i al menor i la seva família a través del programa EDUCANT EN LA RESPONSABILITAT. Aquest programa té la finalitat de donar resposta a situacions en què hi ha infants o adolescents de menys de 14 anys implicats com a autors en la denúncia d'un fet tipificat pel Codi Penal com a delict o falta. És un programa de valoració i intervenció en aquesta població i les seves famílies que vol oferir una actuació adient a la seva situació des de l'àmbit de la prevenció¹

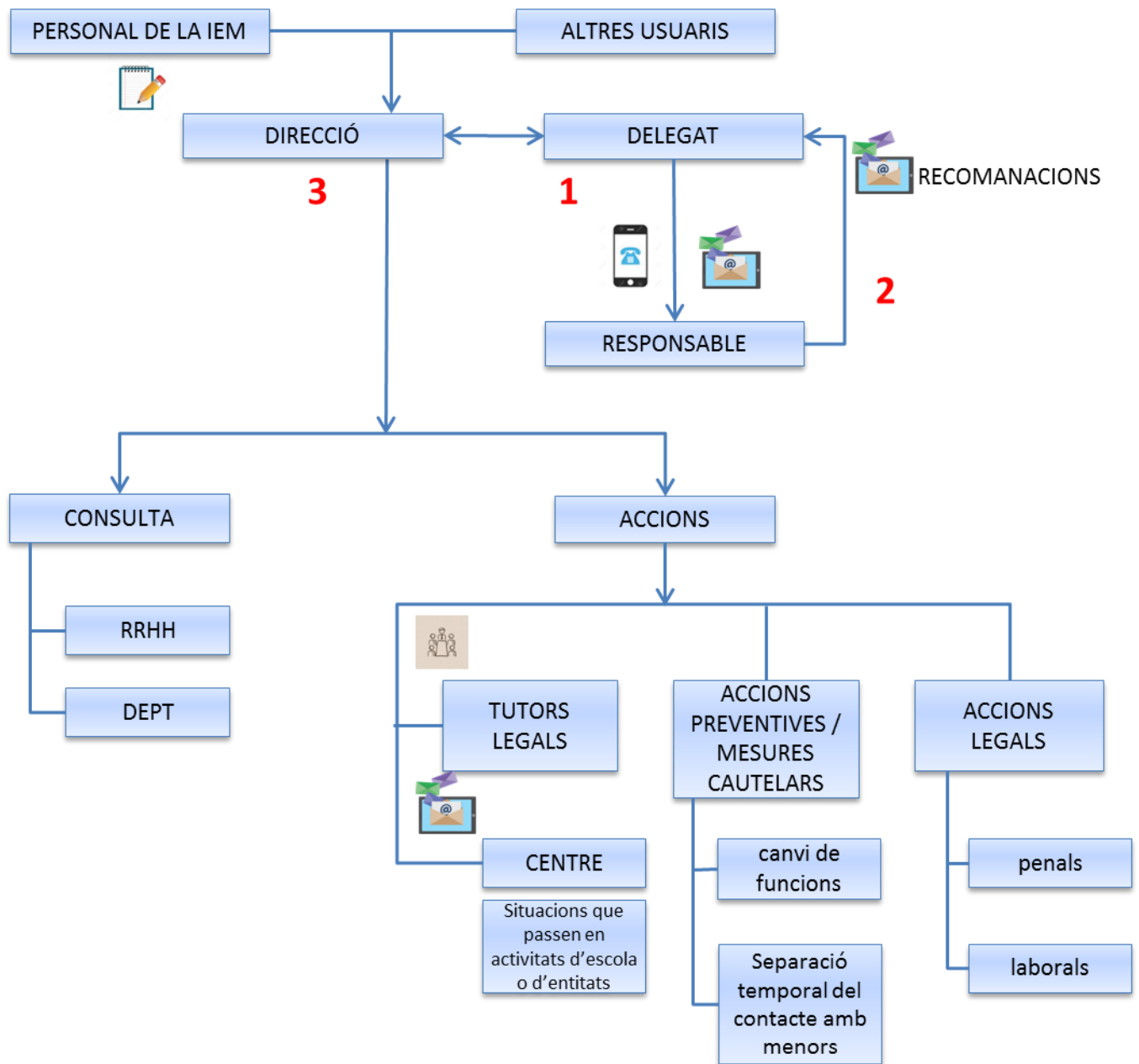
3. Indici que un infant o un adolescent ha patit una situació de maltractament o d'abús sexual per part d'alguna persona abonada a la instal·lació esportiva municipal

En aquest cas, la instal·lació esportiva municipal pot decidir emprendre accions legals contra la persona que ha tingut aquest tipus de comportament. S'ha de seguir el mateix protocol amb l'IBE que quan s'informa d'una infracció comesa per qualsevol persona a les instal·lacions. Tanmateix, tenint en compte que es tracta d'un delict, s'ha d'informar els tutors legals del menor i donar-los suport en les seves decisions.

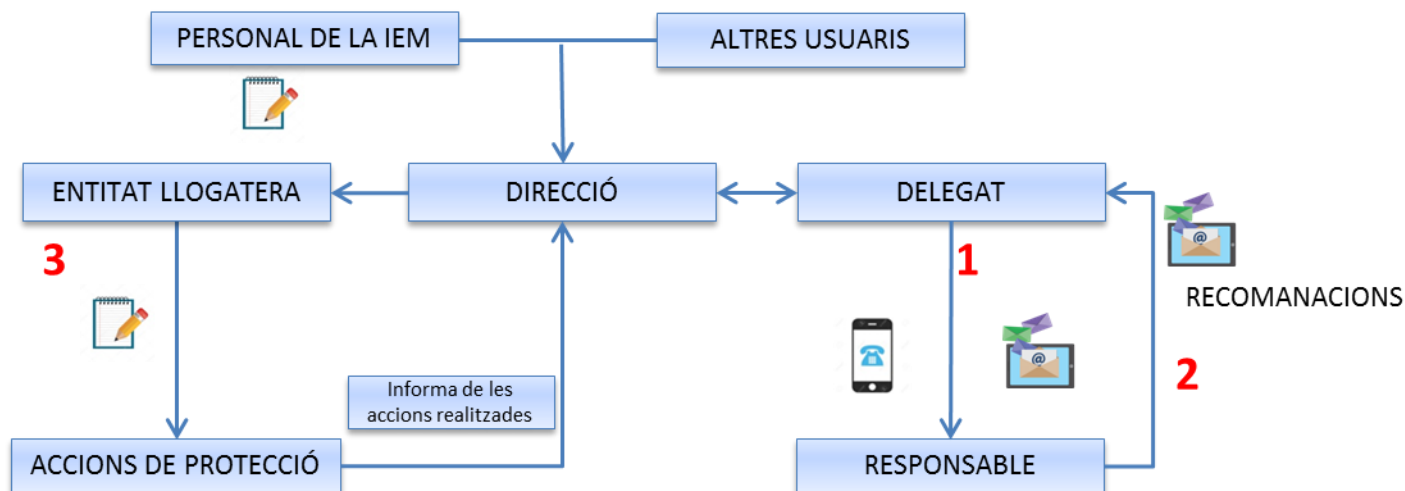


¹ Protocol d'intervenció en cas de conflicte greu. Departament d'Ensenyament.

4. Indici que un infant o un adolescent ha patit una situació de maltractament o d'abús sexual per part d'algun membre de l'equip professional de la IEM.



- 5 Indici que un infant o un adolescent ha patit una situació de maltractament o d'abús sexual en accions que han tingut lloc en el moment del lloguer o de la cessió d'espais.



En aquestes situacions es recomana que a l'hora de formalitzar el contracte-conveni, s'inclogui una clàusula en la qual l'entitat llogatera es fa responsable que tot el seu personal estigui al dia del certificat de penals i dels actes del seu personal quan estigui treballant a les instal·lacions de les instal·lacions esportives municipals.

6.4 PROTOCOL DE COMUNICACIÓ DE SITUACIONS DE CRISI

Davant d'una situació de crisi, derivada d'un possible maltractament o abús, ocorregut a les instal·lacions o activitats d'un equipament esportiu, s'ha de seguir un protocol de comunicació en els casos que aquesta situació generi ALARMA SOCIAL. Entenem per alarma social que la situació causi intranquil·litat en els infants, adolescents, famílies o en l'opinió pública.

1. L'equip directiu (direcció general, direcció de la gestió de persones, direcció del centre on ha passat), juntament amb el delegat i el responsable per a l'abordatge de maltractaments, es convocarà una reunió amb tot el personal, on s'informarà de la situació en què es troba la instal·lació i que s'inicien les accions pertinents. Es demanarà que no busquin més informació i que no facin comentaris sobre el tema.
2. La direcció del centre, el delegat i el responsable per a l'abordatge de maltractaments decideixen com informar a les famílies.
3. Reunió informativa amb les famílies. S'hi expliquen les accions realitzades i s'escolten les demandes de les famílies. Es proposa una segona reunió de contenció i informació sobre el tema. A aquesta reunió hi assistirà l'equip directiu (3 persones anteriors).
4. De manera opcional es podrà oferir una reunió de contenció amb les famílies. Realitzada per una persona externa a l'equipament esportiu.
5. Segons que hagin estat els fets ocasionats per un tècnic o per un altre infant, la direcció del centre informarà els infants o els adolescents sobre la situació, sense donar detalls ni de les accions ni dels fets ocorreguts.

6. El coordinador, davant d'un cas que pugui generar alarma social, n'informarà el Departament de Comunicació de l'IBE, que decidirà quina és la millor manera d'informar de la situació: comunicat, intervenció ,...
7. Les peticions de mitjans de comunicació es derivaran al Departament de Comunicació de l'IBE.

6.5 COMISSIÓ DE SEGUIMENT DEL PROTOCOL

Aquesta Comissió, creada per seguir aquest protocol, estarà integrada per:

- Coordinador dels responsables per a l'abordatge de situacions de maltractament o d'abusos sexuals a menors
- Tres delegats de protecció per a situacions de maltractament o d'abús sexual.

Les persones que formin part d'aquesta Comissió seran els referents per al protocol de prevenció de maltractaments i d'abusos sexuals als equipaments esportius.

Aquesta Comissió serà l'encarregada del seguiment del protocol: s'haurà de reunir almenys un cop al llarg del curs escolar, per tal d'avaluar-ne l'efectivitat i d'incorporar-hi les novetats legislatives (si és necessari). També serà responsable de fer la difusió d'aquest protocol i de promoure que tot el personal estigui format i informat amb relació a aquesta qüestió.

Les reunions tindran lloc al llarg del tercer trimestre escolar (i si fos necessari se'n poden convocar d'extraordinàries en qualsevol moment)i s'hi tractaran els punts següents:

- Revisió del protocol
- Revisió de la memòria anual
- Revisió dels casos notificats o detectats
- Avaluació del funcionament del circuit intern de comunicació
- Verificació que tot el personal dels equipaments esportius té formació i informació sobre aquest protocol.

La renovació de la Comissió de Seguiment es farà a proposta de l'equip directiu, després d'un període de dos anys. Es renovarà el 50% de la comissió com a màxim.

7. ANNEXOS

A. TIPUS DE MALTRACTAMENTS A INFANTS²

1. **Negligència o abandonament.** Es produeix quan les necessitats bàsiques de l'infant o l'adolescent no són ateses, de manera temporal o permanent, per cap dels membres del grup on conviu: no hi ha cura de l'alimentació, de la roba d'abric, del seguiment o tractament mèdic. No té horaris ni ritmes, es passa hores sense atenció protectora o educativa, se l'exposa a situacions que posen en perill la seva integritat física. La negligència també inclou l'absentisme escolar, que consisteix en la manca d'assistència total o sovintejada a l'escola.
2. **Maltractament físic.** Ús de la força que danya, fereix o que pot causar la mort de l'infant o l'adolescent.
3. **Maltractament psíquic o emocional.** Es manifesta en les situacions en què hi ha fredor en la relació, no hi ha estimulació afectiva, no hi ha estimulació cognitiva, no hi ha afecte, hi ha pressió o atemoriment. Pot ser actiu o per manca d'un context afectiu.
4. **Abús o sotmetiment sexual.** De manera habitual o conjuntural, s'obliga l'infant o l'adolescent: se l'indueix a satisfer el desig sexual d'una altra persona, o bé es tolera aquesta situació. També inclou l'acceptació passiva d'aquest maltractament fet per una tercera persona.
5. **Explotació sexual.** S'indueix o s'obliga l'infant o l'adolescent al sotmetiment sexual com a mitjà d'explotació laboral. El sotmetiment sexual també pot ser indirecte, com és el cas de la pornografia.
6. **Explotació laboral o inducció a la mendicitat.** S'utilitza l'infant o l'adolescent d'edat no laboral per a treballs on s'obtingui qualsevol tipus de guany. Pot anar des del treball amb duresa física fins a una utilització passiva.
7. **Corrupció.** Es promouen en els infants i els adolescents pautes de conducta antisocial o desviada, particularment en les àrees de l'agressivitat, l'apropiació inadequada, la sexualitat i el tràfic o el consum de drogues.
8. **Sotmetiment a drogues o fàrmacs.** Se sotmet l'infant o l'adolescent a qualsevol tipus de drogues, sense necessitat mèdica, que l'incapaciten per al desenvolupament de l'autonomia, la resistència o el control, o que en perjudiquen la salut.
9. **Maltractament prenatal.** Manca de cura del propi cos, per acció o per omissió, o ingestió de drogues o substàncies psicotròpiques de la dona, durant el procés de gestació, que perjudiquen el fetus. També el pot produir indirectament el maltractador de la dona en procés de gestació.
10. **Maltractament institucional.** És causat per qualsevol legislació, procediment, actuació o omissió procedents dels poders públics o derivats de l'actuació individual d'un professional que comporti abús, negligència, detriment de la salut, la seguretat, l'estat emocional, el benestar físic o la correcta maduració o que violi els drets bàsics de l'infant o l'adolescent.

2 Document extret de *El context escolar i els infants en risc de maltractament*. Publicat per l'Ajuntament de Barcelona. Acció social i Ciutadania. Maig del 2007.

B. DEFINICIÓ D'ABÚS SEXUAL A INFANTS

Els darrers anys hem estat testimonis d'un augment en l'interès per la victimització d'infants i joves, tant a nivell professional com per part dels mitjans de comunicació, que ha mostrat que els maltractaments i els abusos sexuals són una realitat social per a la qual tot el personal que treballa amb menors ha d'estar format i preparat.

Importants treballs nacionals i internacionals han posat de relleu l'elevada prevalença d'abusos sexuals en la societat; aquesta prevalença se situa sobre el 20% de la població (hi ha estudis que parlen d'un interval d'entre el 10% i el 24%) , i destaquen les greus conseqüències que pot comportar per al correcte desenvolupament dels nens i nenes. De l'anàlisi de la nostra realitat s'extreu la necessitat que els professionals i les famílies mateixes es mantinguin alerta davant d'aquestes situacions, la qual cosa únicament es pot aconseguir amb la formació adequada.

a) Què és l'abús sexual infantil?

És la situació en la qual un infant o un adolescent és utilitzat per satisfer els desitjos sexuals de la persona adulta o qualsevol persona de major edat o quan l'agressor està en una posició de poder o control sobre l'altre menor, ja sigui participant o presencialment en activitats sexuals que no comprèn o per a les quals no està preparat d'acord amb el seu desenvolupament i a les quals, per tant, no pot donar el consentiment .

En aquest sentit, en el nostre país, la majoria de professionals segueixen els criteris de **coerció asimètrica d'edat** (Finkelhor i Hotaling, 1984). Sempre que hi hagi coerció o asimetria d'edat, o es donin ambdues condicions, entre una persona menor d'edat i un altre individu, les conductes sexuals resultants hauran de ser considerades abusives.

COERCIÓ
Es refereix al contacte sexual mantingut amb un menor mitjançant l'ús de la força física, l'amenaça, la manipulació, la pressió, l'autoritat o l'engany, i ha de ser considerada criteri suficient per etiquetar una conducta sexual entre dues persones d'abús sexual, independentment de l'edat del presumpte abusador.

ASIMETRIA D'EDAT
Considerada de cinc anys quan el menor en té menys de 12, i de deu anys si el menor en té entre 13 i 16. Impedeix la veritable llibertat de decisió del menor i impossibilita una activitat sexual compartida, ja que els participants tenen experiències, grau de maduresa biològica i expectatives molt diferents respecte a la relació sexual.

Aquests criteris permeten saber en quines situacions la relació sexual mantinguda entre el menor i un altre individu, tingui l'edat que tingui, no és consentida, la qual cosa suposa una sèrie de conseqüències per al desenvolupament físic, psicològic, emocional i social del nen o la nena. Aquests criteris, però, van més enllà dels establerts en el Codi Penal Espanyol, que en el Llibre II, Delictes contra la Llibertat i Indemnitat Sexuals, únicament estableix com un delictes d'abús sexual a menors, en casos en els quals la víctima tingui menys de 16 anys, entenent que un menor d'aquesta edat no pot donar el seu consentiment per mantenir relacions sexuals sota cap circumstància, atès que no comprèn el que aquest tipus de relacions implica.

Hem de ser conscients que existeixen múltiples conductes i situacions que poden incloure's dins del que podríem denominar *l'espectre de l'abús sexual infantil* i que tot professional ha de conèixer per poder realitzar una tasca de protecció i vetlla del correcte desenvolupament d'un menor.

Tipologies de maltractament sexual infantil

Abús sexual	Explotació sexual
Amb o sense contacte físic: • Intrafamiliar (incest). • Extrafamiliar. • Agut. • Crònic. Sense contacte físic: • Exhibicionisme. • Provocació sexual. • Exposició involuntària a material sexual a Internet. • <i>Online sexual grooming</i> (captació). • Trucades telefòniques obscenes. • <i>Stalking</i> (assetjament).	Amb o sense contacte físic: • Pornografia. • Espectacles sexuals. • Prostitució. • Tracta de menors. • Turisme sexual. • Matrimonis precoços o forçats. • Mutilació genital.

Dins de les tipologies de l'abús sexual infantil s'inclouen tant les conductes que impliquen *contacte físic*, com són les carícies, la masturbació o la penetració oral, anal o vaginal, com les que *no impliquen directament aquest contacte*, com les proposicions verbals explícites, l'exhibició dels òrgans sexuals a un nen o nena amb el propòsit d'obtenir excitació o gratificació sexual, la realització de l'acte sexual intencionadament davant la presència d'un menor, la masturbació en presència d'un infant i la utilització del menor per a la creació de materials pornogràfics.

D'altra banda, l'abús sexual pot ser *intrafamiliar*, també denominat incest, i es produeix quan la conducta sexual és realitzada per un parent o per persones adultes que estiguin cobrint de manera estable el paper de figures parentals; o *extrafamiliar*, que es produeix quan hi ha una relació sexual entre un adult i un menor (llevat dels casos assenyalats com a incest). Cal tenir en compte que l'existència d'una relació estreta, d'intimitat i confiança, entre abusador i víctima, abans de l'abús i, especialment, que l'abusador sigui *intrafamiliar* (destaca per l'elevada freqüència la figura paterna), és una de les variables que impliquen un major risc de problemes psicològics posteriors per a l'infant.

Hi ha també abusos *aguts*, quan el menor els sofreix en una única ocasió; o *crònics*, quan es produeixen en més d'una ocasió, poden perdurar i solen ser comesos per persones de l'entorn del menor.

Els canvis socials i tecnològics donen lloc, al seu torn, a noves tipologies que els professionals han de conèixer. Dins de l'abús sexual sense contacte físic destaca l'*exposició involuntària a material sexual a Internet*, que cal diferenciar d'aquells casos en els quals el menor, voluntàriament, accedeix a aquest tipus de materials. En l'exposició involuntària no hi ha un agressor directe, sinó que el menor, per si sol, en utilitzar Internet per xatejar, buscar informació o jugar, és exposat de forma involuntària a un material amb escenes sexuals explícites.

Cal esmentar el denominat *online sexual grooming* o abús sexual a través d'Internet, referit a aquells casos en els quals un adult es connecta a Internet i estableix relació amb un menor, habitualment fent-se passar per un altre jove o per un personatge conegut de l'àmbit juvenil, i inicia una relació sexual virtual, que comença per converses i pot acabar amb fotografies, vídeos sexuals, així com en els casos més greus, amb abusos en el món real.

Altres estudis han analitzat les característiques i efectes psicològics de les *trucades telefòniques obscenes* o del recent *stalking*, amb referència a l'assetjament constant a través de xarxes socials o de telèfons mòbils; molt sovint amb la distribució d'imatges de contingut sexual.

Finalment, és important destacar, per les seves característiques i efectes específics en les seves víctimes, l'*explotació sexual infantil*, considerada una de les violacions més severes dels drets humans de nens, nenes i adolescents i una forma d'esclavitud contemporània, basada en l'abús sexual del menor i la remuneració econòmica o en espècie, ja sigui per a la pròpia víctima o per a terceres persones (UNICEF, 2006). Si l'abús sexual infantil és una problemàtica que ha estat invisible durant anys, l'explotació sexual de menors continua essent un problema desconegut per gran part dels professionals. Aquest maltractament sexual és una qüestió que afecta, en major o menor mesura, tots els països, incloent-hi el nostre.

L'explotació sexual de nens, nenes i adolescents pot prendre diverses formes, entre les quals destaquen la utilització dels menors per a *pornografia infantil*; els *espectacles sexuals* en els quals s'utilitzen menors; l'*explotació de nens i nenes a través de la prostitució*; el *tràfic de nens, nenes i adolescents* amb finalitats d'explotació sexual i l'*explotació sexual comercial infantil en els viatges* o el *turisme sexual infantil*, entre d'altres.

Els *matrimonis precoços o forçats* i la *mutilació genital* són també victimitzacions infantils vinculades a la sexualitat i l'afectivitat on l'efecte de la cultura es fa palès i comporta una gran controvèrsia el fet de considerar-ho com a forma de maltractament infantil i, específicament, d'abús sexual en la infància. Cal destacar que, sense importar la cultura a la qual pertanyi el menor, aquestes conductes el priven de tot allò que li correspon a la seva edat, i en violen els drets més bàsics.

b) Quins nens o nenes poden ser-ne víctimes?

És important ser conscients que qualsevol nen o nena pot ser víctima d'una situació d'abús, ja que no hi ha un perfil o grup de característiques específiques que en determinin l'ocurrència.

És cert, però, que s'ha identificat una sèrie de factors de risc en els infants i joves davant els abusos sexuals a menors.

Respecte a l'**edat de les víctimes**, el moment de major risc sembla situar-se a l'etapa prepuberal o preadolescent (habitualment entre els 8 i els 12 anys, si bé també poden trobar-se abusos sexuals abans i després d'aquestes edats). Aquests nens i nenes són encara joves i, per tant, fàcilment manipulables, però ja comencen a tenir caràcters de maduresa sexual, la qual cosa els fa especialment atractius per a les persones abusadores.

Amb relació al **sexe de l'infant**, els estudis indiquen l'existència d'un major nombre de nenes víctimes d'abús sexual. Cal tenir en compte però, que la vergonya i l'aïllament que sent un infant de sexe masculí víctima d'abusos sexuals, fa que es consideri que aquests es troben subrepresentats i que hi ha moltes més víctimes de sexe masculí de les que inicialment podria pensar-se.

Cal tenir en compte també, que els infants amb una gran **necessitat de ser estimats i valorats**, amb **baixa autoestima**, que no reben l'afecte que necessiten per part del seu entorn familiar, són també possibles víctimes de risc. La persona abusadora sap detectar aquests infants i joves i li és fàcil apropar-s'hi i manipular-los per oferir-los l'atenció, l'afecte i les recompenses que semblen necessitar. L'**absència d'una figura protectora** real en l'entorn proper de l'infant o jove fan que l'abusador hi pugui accedir fàcilment.

c) Quants nens i nenes pateixen aquestes situacions?

Tant els estudis nacionals com els internacionals indiquen que l'abús sexual infantil afecta una de cada quatre nenes i un de cada sis nens, aproximadament. Els percentatges solen situar-se entre un 10 i un 20% de la població.

Al nostre país, són quatre els treballs que han obtingut dades similars i que mostren la realitat d'un problema que afecta cada any milers de nens i nenes.

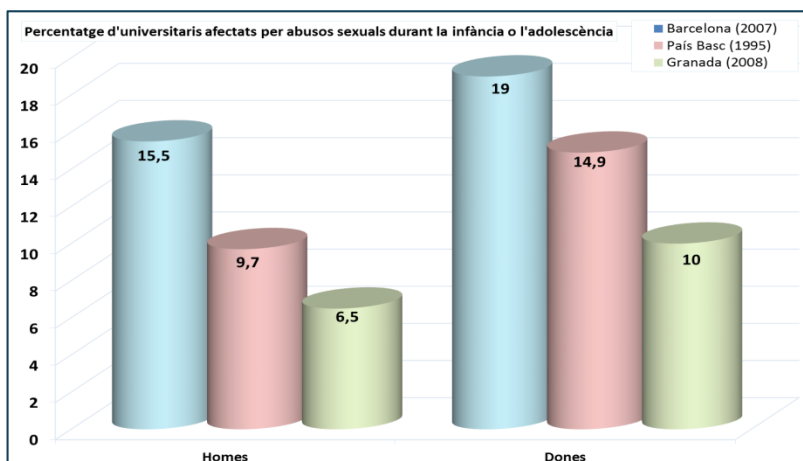
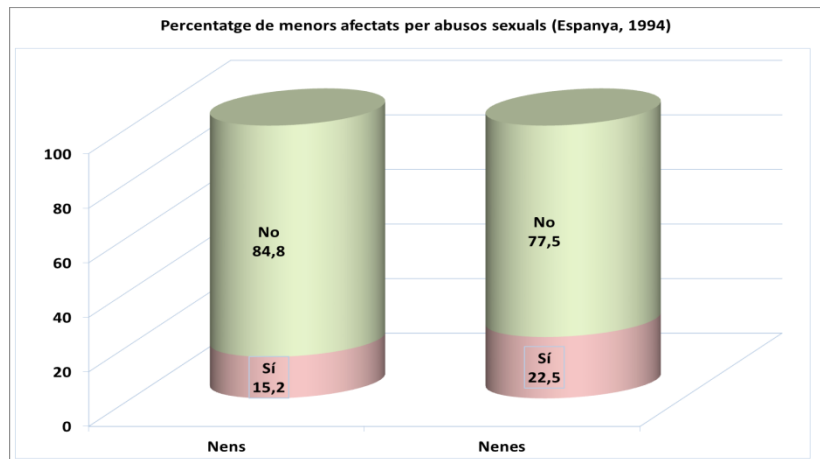
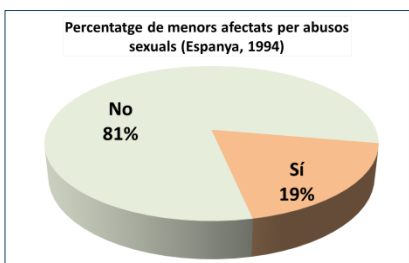
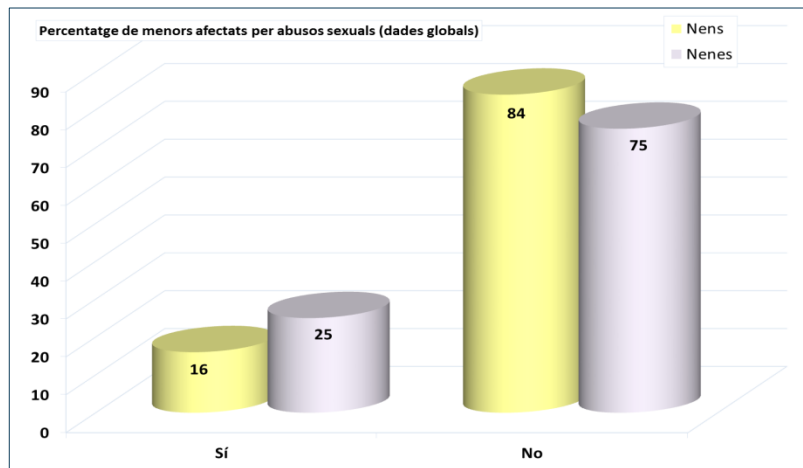
Segons l'estudi del Dr. Félix López (1994) de la Universidad de Salamanca, encarregat pel Ministerio de Asuntos Sociales, un 18,9% de la població espanyola ha patit abusos sexuals durant la infància, un 15,2% d'homes i un 22,5% de dones.

Al País Basc, l'estudi del Dr. Joaquín De Paúl, Joel S. Milner, i Pedro Múgica (1995) mostra que un 13,4% dels estudiants universitaris bascos han patit aquesta experiència (9,7% dels homes i un 14,9% de les dones).

A Catalunya, l'estudi de les doctores Noemí Pereda i Maria Forns (2007) indica que un 17,9% dels estudiants universitaris de Barcelona manifesten haver patit abusos sexuals amb contacte físic (un 15,5% d'homes i un 19% de dones).

Finalment, el darrer estudi elaborat pels Doctors David Cantón i Fernando Justicia (2008) obté xifres lleugerament inferiors, amb un 9,5% d'abusos sexuals infantils en els estudiants universitaris de Granada, un 6,5% d'homes i un 10% de dones.

Tot i que no tenim dades científiques sobre la incidència dels abusos sexuals en persones amb discapacitat, sí que podem afirmar que es parla que la probabilitat de patir abusos sexuals és quatre vegades superior que en la població general.



d) Quines conseqüències poden tenir aquestes situacions per a l'infant?

L'abús sexual infantil és, en la gran majoria dels casos, una experiència amb un indubtable component traumàtic, que interfereix en l'adequat desenvolupament de l'infant i afecta múltiples àrees de la seva vida. La pràctica totalitat dels estudis realitzats sobre conseqüències psicològiques a curt termini en víctimes d'abús sexual infantil en constaten l'elevada freqüència i diversitat. Només entre un 20 i un 30% de les víctimes romandrien estables emocionalment després d'aquesta experiència, malgrat que podrien acabar desenvolupant en etapes posteriors aquells efectes, que haurien estat latents (López, 1996).

Cal tenir en compte que les conseqüències inicials que presenta l'infant víctima d'abús sexual, tant en l'àmbit físic com psicològic, són, alhora, els seus indicadors, per la qual cosa cal conèixer amb detall aquest tipus de signes i estar alerta quan es presenten en un nen o nena.

Els indicadors de l'abús sexual infantil, però, són molt diversos i no permeten parlar d'un síndrome d'infant abusat, o conjunt de símptomes definitoris, ja que no hi ha símptomes exclusius i unívocs que permetin detectar un cas d'abús sexual infantil amb total certesa i fiabilitat.

Tot i que la part física no és la més rellevant en la detecció d'aquests casos i que els professionals que treballen en centres educatius no cal que en siguin experts, sí que cal conèixer els indicadors més importants, tenint en compte que, en moltes ocasions, els abusos sexuals no impliquen contactes físics entre persona abusadora i víctima o, si n'hi ha hagut, els indicadors que podrien trobar-se són poc freqüents, extraordinàriament variables i, en molts casos, compatibles amb un altre tipus de lesions no relacionades amb l'experiència d'abús sexual. Tot això fa que sigui molt difícil detectar aquests casos a partir de troballes físiques.

Cal estar atent a infeccions recurrents de les vies urinàries, malalties de transmissió sexual abans de la pubertat, dificultats per caminar o per seure, dolor, inflamació o picors a la zona genital, dolor a l'orinar, roba interior tacada o trencada sense explicacions aparents, cops, cremades i ferides en els genitals externs o l'àrea anal, entre d'altres.

Cal saber, també, que els indicadors de l'abús sexual infantil estan vinculats, principalment a l'àrea emocional i de comportament de l'infant com pot observar-se a la Taula 1.

Taula 1. Adaptació de Pereda (2009) i Echeburua i Guerricaechevarria (2000)

Tipus d'efectes	Síntomes
<i>Problemes emocionals</i>	pors i fòbies desconfiança depressió nivells d'ansietat elevats baixa autoestima sentiment de culpa vergonya estigmatització simptomatologia posttraumàtica: malsons, somnis recurrents, conductes hipervigilants, rebuig del propi cos conductes autolesives retard del desenvolupament de caràcters sexuals físics ideació i conducta suïcida
<i>Problemes cognitius</i>	conductes hiperactives problemes d'atenció i concentració baix rendiment acadèmic
<i>Problemes de relació</i>	menor quantitat d'amics menys temps de joc amb els iguals aïllament dèficit en habilitats socials
<i>Problemes funcionals</i>	problemes de son canvis en els hàbits alimentaris pèrdua del control d'esfínters: enuresi i encopresi queixes somàtiques: mals de cap, mals d'estómac
<i>Problemes de conducta</i>	<i>Conducta sexualitzada i comportament erotitzat:</i> – masturbació compulsiva – imitació d'actes sexuals – ús de vocabulari sexual inapropiat – curiositat sexual excessiva – jocs i dibuixos de naturalesa sexual – conductes exhibicionistes – conducta seductora – problemes d'identitat i orientació sexual – conducta sexual promísqua <i>Conducta disruptiva i disocial:</i> – hostilitat – agressivitat – ira i ràbia – conductes oposicionistes – conductes desafiants – fugides de la llar <i>Conductes addictives:</i> • ús de substàncies (tabac, alcohol, altres drogues)

C. PROTOCOL MARC D'ACTUACIONS CONTRA EL MALTRACTAMENT A INFANTS I ADOLESCENTS DE CATALUNYA. JULIOL 2017

http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematics/07infanciaiadolescencia/dest_columna_dreta/documents/protocol-marc-maltractament-ia.pdf

D. PROTOCOL DE DETECCIÓ, NOTIFICACIÓ, DERIVACIÓ I COORDINACIÓ DE LES SITUACIONS DE MALTRACTAMENT A INFANTS I ADOLESCENTS EN L'ÀMBIT EDUCATIU

https://www.edubcn.cat/rcs_gene/extra/04_prevenio_maltractament_infantil/protocol_actuacio_situacions_maltractament_infantil_adolescent_ambit_educatiu_ok.pdf

E. ORDRE BSF/331/2013, DE 18 DE DESEMBRE, PER LA QUAL S'APROVEN LES LLISTES D'INDICADORS I FACTORS DE PROTECCIÓ DELS INFANTS I ADOLESCENTS.

<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6530/1331821.pdf>

F. MARC LEGAL I NORMATIU

Quines conseqüències poden tenir aquests casos per als professionals i per a les entitats? (responsabilitat civil i penal).

L'abús sexual d'infants i adolescents és un delicte, segons la legislació espanyola i, per tant, té conseqüències jurídiques per a la persona que el comet. També en pot tenir per a la institució a la qual pertany o per a la qual treballa aquesta persona, i també per a les persones que, sabent de la situació, no l'han comunicat a l'autoritat.

Cal tenir en compte que la manca d'autonomia dels infants, l'elevat nivell de dependència dels adults i els escassos coneixements respecte al funcionament social, les normes i lleis, i sobre les conductes que poden ser denunciades, fan que l'assumpció de responsabilitat respecte a aquestes situacions recaigui, directament, en els adults i, per tant, que els professionals dels equipaments esportius siguin agents imprescindibles per poder aturar aquests casos.

En aquest sentit, és important fer un resum del marc jurídic en què ens movem com a professionals i ciutadans, sobretot amb relació al que afecta la situació dels equipaments esportius com a responsables civil i penal davant d'aquestes situacions.

Acords internacionals que vetllen pels drets dels infants

- Respecte a la normativa internacional, destaca pel seu important paper en la protecció de la infància la *Convenció de 20 de novembre de 1989 dels Drets de l'Infant*, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides en la resolució 44/25. Entre les previsions de la Convenció podem destacar:
 - S'entén per infant tot ésser humà menor de divuit anys d'edat, llevat que, en virtut de la llei que li sigui aplicable, hagi assolit abans la majoria d'edat (art.1).
 - En totes les mesures, concernents els nens i les nenes, que prenguin les institucions públiques o privades de benestar social, els tribunals, les autoritats administratives o els òrgans legislatius, una consideració primordial que s'atendrà serà l'interès superior de l'infant (art.3), principi que presideix i informa tota la legislació sobre la matèria.
 - Els estats membres adoptaran totes les mesures legislatives, administratives, socials i educatives apropiades per protegir l'infant contra tota forma de perjudici o abusos físics o mentals o tracte negligent, maltractaments o explotació, inclòs l'abús sexual, mentre l'infant es troba sota la tutela dels progenitors, d'un representant legal o de qualsevol altra persona que el tingui al seu càrrec. Aquestes mesures de protecció haurien de comprendre, segons correspongui, procediments eficaços per a l'establiment de programes socials amb l'objecte de proporcionar l'assistència necessària a l'infant i als qui en tenen cura, així com altres procediments de prevenció i per a la identificació, notificació, remissió a una institució, investigació, tractament i observació ulterior dels casos abans descrits de maltractaments infantils i segons correspongui, la intervenció judicial (art.19).
 - Els estats membres adoptaran totes les mesures apropiades per promoure la recuperació física i psicològica i la reintegració social de tots els infants víctimes de qualsevol forma d'abandonament, explotació o abusos; tortura o altres formes de tractes o penes cruels, inhumanes o degradants; o conflictes armats. Aquesta recuperació i reintegració es portaran a terme en un ambient que fomenti la salut, el respecte de si mateix i la dignitat de l'infant (art. 39).
- La *Convenció dels Drets de les Persones amb Discapacitat*, de 13 de desembre de 2006, ratificada el 23 novembre de 2007.
- Dos convenis impulsats per la Conferència de L'Haia de Dret internacional privat: el *Conveni relatiu a la protecció del nen/a i a la cooperació en matèria d'adopció internacional*, de 29 de maig de 1993, ratificat el 30 de juny de 1995 i el *Conveni relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement, l'execució i la cooperació en matèria de responsabilitat parental i de mesures de protecció dels infants*, de 28 de maig de 2010, ratificat el 6 de setembre de 2010.
- Tres convenis del Consell d'Europa: el relatiu a l'*adopció de menors*, fet a Estrasburg el 27 de novembre de 2008, ratificat el 16 de juliol de 2010; el relatiu a la *protecció dels infants contra l'explotació i l'abús sexual*, fet a Lanzarote el 25 d'octubre de 2007, ratificat el 22 de juliol de 2010; i el *Conveni Europeu sobre l'Exercici dels Drets dels Infants*, fet a Estrasburg el 25 de gener de 1996, ratificat l'11 de novembre de 2014.

- Pel que fa a Espanya, la *Constitució Espanyola* estableix:
 - La dignitat de la persona, els drets inviolables que li són inherents, el lliure desenvolupament de la personalitat, el respecte a la llei i als drets dels altres són fonamentals de l'ordre polític i de la pau social (art.10.1).
 - El dret a la vida i a la integritat física i moral (art. 15).
 - El dret a l'honor i a la imatge i intimitat personal i familiar (art. 18).
 - El dret a obtenir la tutela judicial efectiva de jutges i tribunals (art. 24.1).
 - Els poders públics asseguren la protecció social, econòmica i jurídica de la família, així com la protecció integral dels fills i de les filles (art. 39.1 i 2).
 - L'obligació dels progenitors a prestar assistència de tot ordre als fills i a les filles dins o fora del matrimoni durant la minoria d'edat i en els altres casos que legalment procedeixi (art. 39.3).
- Pel que fa a Catalunya, *La Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència* estableix al títol IV, un nou marc de protecció específica contra el maltractament infantil que prevegi totes les situacions, independentment de si requereixen o no una declaració de desemparament.
 - Es regula el registre unificat de maltractaments infantils, que va ser creat amb la finalitat de disposar d'un sistema d'informació sobre el maltractament infantil, a efectes de detecció, prevenció i estadístiques, i que ha de rebre totes les notificacions dels maltractaments detectats per qualsevol servei, departament o administració.
 - També s'estableixen les grans directrius per a l'elaboració de plans de col·laboració i protocols per a la protecció davant els maltractaments d'infants i adolescents.

ÀMBIT CIVIL ADMINISTRATIU

En aquest àmbit es regulen les intervencions de protecció del nen o nena que pateix maltractaments. A Catalunya s'ha de diferenciar entre la normativa pròpia i la normativa espanyola d'aplicació supletòria en defecte de les normes pròpies.

Normes pròpies de Catalunya

- *Llei 9/1998 de 15 de juliol del Codi de Família*, i singularment els Títols VI (la potestat del pare i de la mare) i VIII (els aliments entre parents). (BOE 198/1998, de 19 d'agost 1998 Ref. Butlletí: 98/20137; DOGC 2687/1998, de 23 de juliol 1998).
- *Llei 37/1991, de 30 de desembre, sobre Mesures de Protecció de Menors en Situació de Desemparament i de l'Adopció* (BOE 45/1992, de 21 de febrer 1992 Ref. Butlletí: 92/04166; DOGC 1542/1992, de 17 de gener 1992), amb el reglament contingut en el Decret 62/2001 que modifica parcialment l'anterior Decret 2/1997 de 7 de gener.

- *Llei 8/2002, de 27 de maig, de modificació de la Llei 37/1991, de 30 de desembre, sobre Mesures de Protecció de Menors Desemparats i de l'Adopció, i de Regulació de l'Atenció Especial a Adolescents amb Conducta d'Alt Risc Social* (DOGC 3648/2002, de 3 de juny 2002; BOE 146/2002, de 19 de juny 2002 Ref. Butlletí: 02/11906. Suplement BOE Català 14/2002, de 16 de juliol 2002).
- *Llei 8/95, de 27 juliol, d'Atenció i de Protecció dels Infants i dels/de les Adolescents* del Parlament de Catalunya (DOGC 2083 de 2.8.95): "Els infants i els/les adolescents que pateixen maltractaments físics o psíquics han de rebre protecció especial de caràcter sanitari, assistencial i cautelar urgent segons que hom requereixi en cada cas, i s'han de coresponsabilitzar a aquests efectes les administracions públiques implicades" (Art. 25.3).
- Art.11 del *Decret 279/2006 de 4 de juliol, sobre Drets i Deures de l'Alumnat i la Regulació de la Convivència en els Centres Educatius No Universitaris de Catalunya* que explícitament diu: "L'alumne/a té dret que els centres educatius guardin reserva sobre tota la informació de què disposin, relativa a les seves circumstàncies personals i familiars, sens perjudici de satisfer les necessitats d'informació de l'administració educativa i els seus serveis, de conformitat amb l'ordenament jurídic, i de l'obligació de comunicar a l'autoritat competent totes aquelles circumstàncies que puguin implicar maltractaments per a l'alumnat o qualsevol altre incompliment dels deures establerts per les lleis de protecció del/de la menor".

Normes estatals d'aplicació directa

- *Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència*, que modifica l'anterior Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor (BOE 15/1996, de 17 de gener de 1996).

Respecte a la protecció de la infància i la prevenció

- A l'article 11 s'introdueix com a principi rector de l'actuació administrativa la protecció dels infants contra qualsevol forma de violència, inclosa la produïda en el seu entorn familiar, de gènere, el tràfic d'éssers humans i la mutilació genital femenina, entre altres. També estipula que els poders públics desenvoluparan actuacions de sensibilització, prevenció, assistència i protecció enfront de qualsevol tipus de maltractament infantil.

Respecte als requisits per treballar en contacte habitual amb infants.

- Art 13. S'estableix com requisit per a poder accedir i exercir una professió o activitat que impliqui contacte habitual amb infants no haver estat condemnat per delictes contra la llibertat i indemnitat sexual, tràfic d'éssers humans o explotació de menors.

Respecte a l'**obligació legal de notificar** les situacions de risc o desemparament infantil de què es tingui coneixement, els equipaments esportius es regeixen per les següents lleis:

- Art 13. de la *Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció de la infància i l'adolescència*, que modifica l'anterior Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor (BOE 15/1996, de 17 de gener de 1996) i Art. 2.3 de la Llei 37/91, de 30 de desembre del Parlament de Catalunya (DOGC núm.1542 de 17.1.92) sobre Mesures de Protecció de Menors en Situació de Desemparament i de l'Adopció explícita que

estableix “l’obligació de tota persona o autoritat, i especialment aquells que per la seva professió o funció, detecten una situació de risc o possible desemparament d’un/a menor, de comunicar-ho a l’autoritat o als seus agents més pròxims, sense perjudici de prestar-li l’auxili immediat que necessiti”.

La **definició de situació de desemparament** s’efectua en l’Art. 2.2 de la Llei 37/1991, que considera que el menor està desemparat en els casos següents:

- Quan falten les persones a les quals per llei correspon l’exercici de les funcions de guarda, o quan aquestes persones estan impossibilitades per exercir-les o en situació d’exercir-les amb greu perill per al menor.
 - Quan s’aprecia qualsevol incompliment o exercici inadequat dels drets de protecció establerts per les lleis per a la guarda de menors o hi falten els elements bàsics per al desenvolupament integral de la seva personalitat.
- Cal tenir també en compte la *Llei 27/2003, reguladora de l’Ordre de Protecció*, que preveu l’adopció de mesures de protecció en cas de violència domèstica, com la prohibició d’apropament a les víctimes o la suspensió del dret de visites als fills per part dels progenitors, si aquests són condemnats o imputats per l’esmentat delicte.

RESPONSABILITAT PENAL

La llei preveu la pena que s’ha d’imposar a les persones que cometin fets definits com a delicte. També preveu mecanismes de protecció de les víctimes.

Hem de tenir en compte el que explicita la *Llei Orgànica 1/2015, de 30 de març*, per la qual es modifica la Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del *Codi Penal*.

Dins del Codi penal espanyol, entre els diversos delictes que es poden cometre en l’àmbit del maltractament infantil, els que tenen més rellevància són els següents:

- Maltractament en l’àmbit familiar (art. 153)
- Maltractament habitual en l’àmbit familiar, que comprèn també les persones internes en institucions. Art.173.2.
- Homicidi i assassinat. Art.138 a 142.
- Lesions, que poden ser delicte (art.147 a 151) o falta (art. 617.1), depenent de si són de les que requereixin tractament mèdic.
- Tracte degradant (art 172).
- Amenaces, que poden ser delicte (art. 169 i 171) o falta (art. 620).
- Coaccions, que poden ser delicte (art. 172) o falta (art. 620).
- Delictes contra la llibertat i indemnitat sexual, que inclouen agressions sexuals (art. 178 a 180), abusos sexuals (art. 181 – 183), assetjament sexual (art. 184), exhibicionisme i provocació sexual (art. 185 i 186) i delictes relatius a la prostitució, pornografia infantil i corrupció de menors (art. 187 al 190). Abandó de família (art. 226) Com a novetat més important, s’eleva l’edat del consentiment sexual als setze anys. També es tipifica expressament la conducta de fer que un menor de setze anys presenciï actes o abusos sexuals sobre altres persones.
- Abandó d’un menor (art. 229)
- Abandó temporal d’un menor (art. 230)

Per als delictes esmentats, el Codi preveu penes de presó i en la major part s'hi poden imposar com a penes accessòries les prohibicions següents (art. 57 en relació amb l'art. 48):

- La privació del dret a residir en determinats llocs o d'accedir-hi.
- La prohibició d'aproximar-se a la víctima, o als familiars i les altres persones que determini el jutge o tribunal.
- La prohibició de comunicar-se amb la víctima, o amb els familiars i les altres persones que determini el jutge o el tribunal.

També es preveu la possibilitat d'imposar a l'autor la pena d'inhabilitació professional, que pot afectar educadors i educadores si han comès el delictes en l'exercici de la seva professió.

Des del 2010 es pot imposar també al condemnat la mesura de seguretat de llibertat vigilada que s'hauria d'executar un cop hagi acabat de complir la pena de presó.

A més, l'Art. 262 de la *Llei d'Enjudiciament Criminal* (Llibre II. Del sumari. Títol I. De la denúncia) estableix l'obligació de denunciar tots els delictes públics: *“Los que por razón de sus cargos, profesiones u oficios tuvieren noticia de algún delito público, estarán obligados a denunciarlo inmediatamente al Ministerio fiscal, al tribunal competente, al juez de instrucción y, en su defecto, al municipal o al funcionario de policía más próximo al sitio, si se tratare de un delito flagrante”*. Aquesta obligació afecta tots els delictes contra la vida i contra la integritat física i moral (lesions i maltractaments) i relatius a la prostitució i pornografia infantil.

Els delictes d'agressions i abusos sexuals han de ser perseguits a instància dels representants legals o del Ministeri fiscal. Els professionals dels equipaments esportius o els que en tinguin coneixement hauran de comunicar-ho a la Fiscalia. No poden denunciar-ho, però sí tenen l'obligació de comunicar-ho.

A més, l'art. 450 preveu la imposició de penes de presó i multa a qui no impedeixi un delictes que afecti la vida, la integritat, la salut, la llibertat o la llibertat sexual de les persones, o que no acudeixi a les autoritats per tal que aquestes ho impedeixin. El que es castiga no és el mer fet de no denunciar, sinó de no impedir que es cometi el delictes amb una intervenció immediata i sense risc propi.

RESPONSABILITAT CIVIL

Els articles 109 i 116 del *Codi Penal* preveuen que les persones responsables d'un delictes o falta ho són també civilment. A més, l'art 120 preveu també la condemna com a responsable civil subsidiari de les persones naturals o jurídiques pels delictes comesos en els establiments dels quals siguin titulars, quan els seus directors o administradors o els seus empleats hagin infringit normes o reglaments relacionats amb el delictes. Amb base en aquesta disposició, diversos tribunals, entre els quals l'Audiència Provincial de Barcelona, han condemnat propietaris d'escoles, entre ells algunes congregacions religioses, com a responsables civils subsidiaris en casos d'abusos sexuals comesos per mestres o per monitors d'activitats de lleure. El fet que el delictes s'hagi comès en l'espai social i en horari d'activitat ha estat en aquests casos el criteri determinant. La jurisprudència tendeix a declarar responsabilitat civil basant-se en una culpa genèrica derivada de la selecció del personal que ha comès el delictes (culpa “in eligendo”). El responsable civil subsidiari està obligat a pagar a favor de la víctima la indemnització fixada per concepte de danys físics o morals quan no pugui fer-se efectiva amb el patrimoni dels obligats principals, que són els autors i còmplices del delictes.

REFERÈNCIES NORMATIVES I JURISPRUDENCIALS

- *Convenció de les Nacions Unides (ONU) sobre els Drets de l'Infant.*
- *Llei Orgànica 1/1996, del 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor.*
- *Llei d'enjudiciament criminal.*
- *Llei 14/2010 dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.* Aquesta llei estableix l'obligació dels poders públics de prendre totes les mesures necessàries per protegir els infants i els adolescents de qualsevol forma de maltractament i, especialment, de qualsevol forma de violència física, psíquica o sexual. Aquesta llei també conté una referència a la responsabilitat de tots els ciutadans per a la protecció dels infants davant els maltractaments i a l'obligació de col·laboració de les diferents administracions des dels seus àmbits d'actuació.

L'Article 8 de la Llei 14/2010 disposa que tot infant o adolescent ha d'ésser protegit de qualsevol forma de maltractament, que inclou el maltractament físic, el psicològic, la negligència, el tracte indigne, l'explotació laboral, l'explotació i l'abús sexuals, la corrupció, la manipulació, el mal ús de la seva imatge i qualsevol altra forma d'abús.

És important també destacar l'atribució de responsabilitats als poders públics per a protegir els infants i els adolescents de qualsevol forma de maltractament i també exigint plans de col·laboració en prevenció (art. 81, 82 i 83).

- *Ordre BSF/331/2012, de 18 de desembre, del Departament de Benestar Social i Família, per la qual s'aproven les llistes d'indicadors i factors de protecció dels infants i adolescents, d'acord amb les previsions també de la llei 14/2010 i amb l'objectiu de facilitar i promoure la identificació d'aquests indicadors o factors i la valoració consegüent de la situació de l'infant o adolescent.*
- *Decret 250/2013 de 12 de novembre, de la Taula Nacional i les taules territorials i locals d'infància.*
- *Observació General 13 (2011) del Comitè Drets de l'Infant sobre el dret de l'infant a no ser objecte de cap forma de violència.*
- Finalment, la *Directiva 2011/92/UE del Parlament Europeu i del Consell relativa a la lluita contra els abusos sexuals i l'explotació sexual dels menors i la pornografia infantil*, aprovada el 13 de desembre de 2011, determina, en el seu article 19, que tot menor d'edat que sigui víctima d'aquest tipus de delictes sigui considerat com a víctima especialment vulnerable.

L'article 20 de la Directiva 2011/92/UE estableix unes actuacions que s'han de seguir en els procediments judicials per oferir als infants un tracte específic i extremer les precaucions per evitar la victimització secundària.

G. RECURSOS D'INTERÈS

UNITATS DE DETECCIÓ I AVALUACIÓ	
Unitat Funcional d'Abusos a Menors (UFAM) Hospital De Sant Joan De Déu Esplugues de Llobregat	Unitat de Pediatria Social Hospital Germans Trias I Pujol Badalona
ASSOCIACIONS CATALANES D'ATENCIÓ A LES VÍCTIMES	
Associació Catalana per la Infància Maltractada (ACIM) C/Pere Vergés, 1 planta 10 despatx 2 i 3 08020 Barcelona 935 11 44 16 www.acim.cat	Fundació Vicki Bernadet C/Taquígraf Martí 30 baixos 08028 Barcelona 93 318 97 69 www.fbernadet.org
SERVEIS RELACIONATS AMB LA JUSTÍCIA	
Fiscalia De Menors C/Gran Via de les Corts Catalanes 111 08075 Barcelona 93 554 91 00 Fax: 93 554 92 20	Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte C/Gran Via de les Corts Catalanes 111 08075 Barcelona 93 554 87 00
RECURSOS INSTITUCIONALS	
Mossos d'Esquadra 112	Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència. (DGAIA) Infància Respon(24h / 365 dies) 116 111
UNITAT DE DETECCIÓ I PREVENCIÓ DEL MALTRACTAMENT INFANTIL (UDEPMI)	
Tel. 900300777	